

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
กรณีศึกษา : กองทุนหมู่บ้านมะเดื่อ

นางสาวสุปราณี สวายขุนทด

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

นางสาวสุปราณี สวดยุทธ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
บ้านมะเดื่อ หมู่ที่ 1 ตำบลพุดซา อำเภอเมืองนครราชสีมา
จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์อารักษ์ ชีระอำพน , 165 หน้า

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาเป็นการรายงานการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านมะเดื่อ หมู่ 1 ตำบลพุดซา อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งใช้รูปแบบการประเมินของซิพพ์ โมเดล (CIPP Model) ทำการเก็บข้อมูลระหว่างเดือน ธันวาคม 2544 ถึงเดือนสิงหาคม 2545 โดยวิธีการปฏิบัติงานในพื้นที่หมู่บ้านมะเดื่อ พร้อมทั้งศึกษาเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้จากการสัมภาษณ์ สสำรวจ สังเกต และการจัดเวทีประชาคมชาวบ้านมะเดื่อ และบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยมีแบบรายงาน บร. 1 - บร. 12 เป็นตัวกำหนด

ผลการประเมินกองทุนหมู่บ้านมะเดื่อนั้นได้ทำการประเมิน 2 ด้าน คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย ผลการประเมินโดยภาพรวม พบว่า ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านมะเดื่อมีสมาชิกทั้งหมด 65 ราย มีผู้กู้ทั้งหมด 54 ราย รวมเป็นเงินที่ให้กู้ทั้งสิ้น 898,000 บาท และมีการให้กู้เงินฉุกเฉิน ปัจจุบันมีดอกเบี้ยจากการให้กู้เงินฉุกเฉิน ทั้งหมด 9,180 บาท มีการนำเงินกู้ไปใช้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ทำให้มีเงินหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ มีการบริหารจัดการกองทุนอย่างเป็นระบบ และมีขั้นตอนโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมะเดื่อ ซึ่งได้มาจากการเลือกตั้ง คนเก่ง คนดี มีความรู้ในหมู่บ้าน เรื่องการส่งคืนเงินกู้รายปีนั้น เนื่องจากยังไม่ถึงกำหนดระยะเวลาที่ต้องคืนเงิน แต่จากการปฏิบัติงานที่ผ่านมาสามารถคาดการณ์ได้ว่ากองทุนหมู่บ้านมะเดื่อจะประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของรัฐบาล และสามารถคงอยู่ยั่งยืนตลอดไป

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

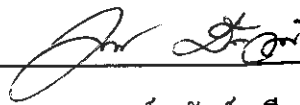
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....*สุปราณี สวดยุทธ*.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....*อารักษ์ ชีระอำพน*.....
ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์อรัญย์ ชีรอำพน)

กรรมการสอบ

(อาจารย์ ดร. โสภณ วงศ์แก้ว)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

(รองศาสตราจารย์ ดร. ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ของกลุ่มบุคคลที่ได้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือเป็นอย่างดี อาทิเช่น

อาจารย์อัครักษ์ ธีรอำพน และอาจารย์ประครอง ส่งเสริม อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ คณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการ และคำปรึกษาด้านการปฏิบัติหน้าที่และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน

เจ้าหน้าที่สาธารณสุขสถานีอนามัยบ้านพุดซา

ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนบ้านมะเดื่อหมู่ที่ 1 ที่กรุณาให้ข้อมูลทุกด้านและอำนวยความสะดวกเป็นอย่างดีขอขอบพระคุณชาวบ้านมะเดื่อทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในเรื่องข้อมูลและอื่นๆ ตลอดจนเพื่อนร่วมโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตำบลพุดซาทุกท่าน

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณรัฐบาลที่ให้ทุนในการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

นางสาวสุปราณี สวขุณฑ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญแผนภาพ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
4. วิธีการดำเนินการ.....	5
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	7
1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์.....	7
2. ระเบียบที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	9
2.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544.....	11
2.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านมะเดื่อ.....	15
3. หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	17
4. การวิเคราะห์การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามโครงการ เพิ่มประสิทธิภาพ.....	20
5. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	22

	หน้า
6. เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	24
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	27
1. วิธีการประเมินโครงการ.....	27
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	28
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมิน.....	30
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน.....	34
5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	35
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	36
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	38
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	38
1.1 บริบทระดับประเทศ.....	38
1.2 บริบทท้องถิ่น.....	43
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม.....	52
2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A.....	52
2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B.....	58
3. ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้.....	59
4. ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	61
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์.....	62
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	68
1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	68
2. วิธีการดำเนินการ.....	68
3. ผลการดำเนินการ.....	69
4. อภิปรายผล.....	70
5. ข้อเสนอแนะ.....	73

หน้า

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ภาคผนวก ข

ภาคผนวก ค

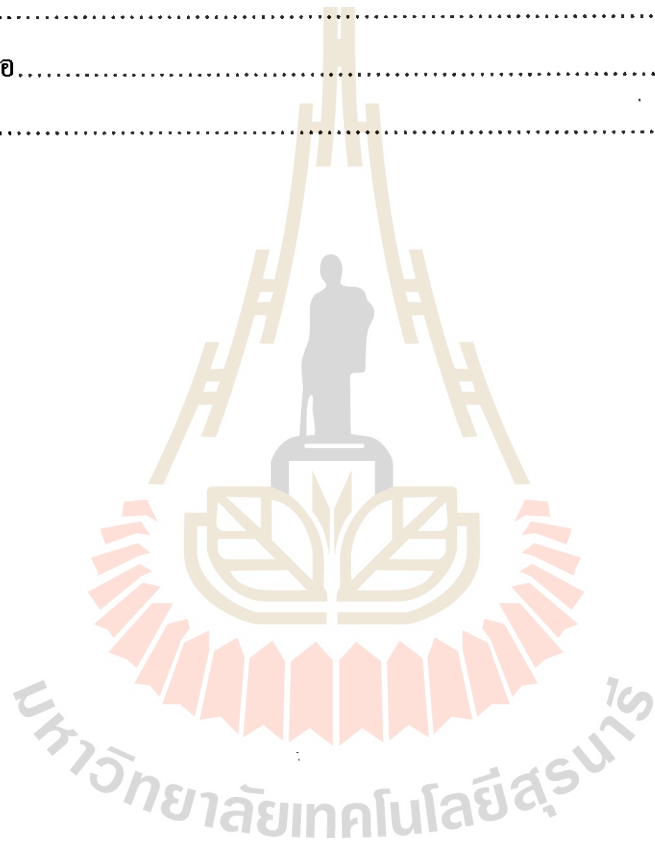
ภาคผนวก ง

ประวัติผู้เขียน

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1. ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจ ของชีพีท์ โมเดล.....	5
2. แผนที่หมู่บ้านมะเคือ.....	46
3. แผนที่ตำบลพุดซา.....	46

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. แสดงการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่และคิดค่าร้อยละ.....	37
2. แสดงการประมาณการภาวะเศรษฐกิจไทย ปี 2544 - 2545.....	41
3. ลักษณะประชากรบ้านมะเดื่อ.....	44
4. แสดงจำนวนเงินกู้ต่อสมาชิกที่ได้รับอนุมัติ.....	55
5. แสดงจำนวนเงินกู้ที่อนุมัติตามวัตถุประสงค์.....	58

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ปัญหาความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือ การไม่มีเงินทุนในการประกอบอาชีพ ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่มีมาเนิ่นนานของประเทศ รัฐบาลทุกยุค ทุกสมัย ต่างก็มีเจตนารมณ์ที่จะแก้ปัญหาความยากจนดังกล่าว รวมไปถึงรัฐบาลปัจจุบัน ซึ่งมีนโยบายเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรม สาระสำคัญประการหนึ่งของการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ คือ การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งถือเป็นโครงการหลัก และเร่งด่วนของรัฐบาลที่มั่นใจว่าจะเป็นการช่วยลดปัญหาความยากจน และนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ กระจายโอกาสแก่ชีวิตของประชาชน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงเกิดขึ้นโดยรัฐบาลเป็นผู้ลงทุนทางสังคม โดยการจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้าน และชุมชนเมือง แห่งละ 1 ล้านบาท จำนวนถึง 74,881 กองทุน ในลักษณะของเงินทุนหมุนเวียน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุน สร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน อย่างไรก็ตาม ประสิทธิภาพของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองก็คือ การเสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น ชุมชนจะเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้าน และชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการถือโอกาสประโยชน์แก่ผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้าน และชุมชน มีการเชื่อมโยง กระจายอำนาจให้ท้องถิ่น พัฒนาประชาธิปไตย ซึ่งเป็นพื้นฐานกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม

อย่างไรก็ตาม หลักการที่จะส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้สามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องมีความมั่นคงจนทำให้ท้องถิ่น มีขีดความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนนั้น จึงสมควรให้มีการติดตามประเมินผลในนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต ที่เข้าไปช่วยเหลือ ศึกษา ประเมินความสำเร็จ ในหมู่บ้านนั้นๆ ผู้ประเมินได้ศึกษาถึงกรณีของหมู่บ้านมะเดื่อ หมู่ที่ 1 ตำบลพุดซา อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครราชสีมา เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทราบถึงผลการดำเนินงาน ความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค ของการปฏิบัติงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอย่างต่อเนื่อง มีระบบและให้ได้มาซึ่งข้อมูลบ้านเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยเรียบเรียงในรูปแบบของสารนิพนธ์ ที่จะแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จ และ

จุดอ่อน ที่จะต้องปรับปรุงของแต่ละท้องถิ่น เพื่อรัฐบาลจะนำไปพัฒนาประเทศให้มีสภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมที่ดี และเป็นไปตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ลดปัญหาที่เกิดขึ้น ในอดีตอันจะนำไปสู่การฟื้นฟูประเทศให้มีความเจริญมั่นคงทุกๆ ด้าน

1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1.2.1 เพื่อทราบว่าการบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านมะเดื่อบรรลุตฤตประสงค์ มากน้อยเพียงใด ดังนี้

1.2.1.1 บ้านมะเดื่อมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิภาพของสมาชิก

1.2.1.2 ประชาชนบ้านมะเดื่อพึ่งพาตนเองได้ มีศักยภาพของตนเองในการเรียนรู้คิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง

1.2.2 เศรษฐกิจของหมู่บ้านมะเดื่อได้รับการกระตุ้น และมีภูมิคุ้มกัน

1.2.2.1 บ้านมะเดื่อมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

1.2.2.2 บ้านมะเดื่อมีความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

1.2.3 เพื่อทราบปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย ของกองทุนหมู่บ้าน

1.2.4 เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายขององค์กรเพื่อการเรียนรู้และเกิดการเชื่อมโยง ระหว่างกันภายในหมู่บ้าน และตำบล

1.2.5 เพื่อศึกษาตัวชี้วัดของชุมชนในทัศนะของประชาชนในบ้านมะเดื่อ เพื่อจะได้ทราบ ระดับความเข้มแข็งของชุมชน ตามตัวชี้วัดที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

1.3 กรอบความคิดทฤษฎี

ในการศึกษาและประเมิน โครงการนั้นมีผู้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบในการ ประเมินไว้มากมายหลายรูปแบบ แต่ละแบบมีแนวคิด ทฤษฎี เหตุผล และวิธีการประเมินต่างๆ กันไป ซึ่งแนวคิดและรูปแบบการประเมินที่ได้นำไปใช้ในการประเมินโครงการที่สำคัญ และจะ กล่าวถึงในงานประเมินโครงการครั้งนี้ มีดังนี้

1.3.1 แนวคิดรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (นิสา ชูโต 2531: 15) แนวคิดของไทเลอร์นั้นจะเป็นการเน้นความสำคัญของการประเมินโดยชี้วัตถุประสงค์เป็นหลัก กล่าวคือ ในการประเมินผลนั้นสิ่งที่สำคัญก็คือ ผลผลิตจากโครงการนั้นสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

ตามแนวความคิดนี้จะเห็นว่า ปัญหาใหญ่จะอยู่ที่ว่าการที่จะวัดผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์นั้น เป็นเรื่องลำบากเพราะมีบ่อยครั้งที่วัตถุประสงค์ของโครงการจะเขียนไว้ในรูปอัตรณ์ ทำให้การวัด วัตถุประสงค์เป็นได้ยาก

1.3.2 แนวคิดการประเมินของอัลคิน อัลคินกล่าวว่า “ การประเมิน” คือ กระบวนการคัดเลือกประมวลผลข้อมูล และการจัดระบบสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำมาเสนอข้อมูล ต่อผู้มีอำนาจการตัดสินใจ หรือใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทาง ในการเลือกการดำเนินการ โครงการซึ่งจำแนกเป็น 5 ได้แก่

การประเมินระบบ เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการเป็นการประเมินก่อน เริ่มดำเนินการ โครงการให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

การประเมินวางแผนโครงการ เป็นการหาแนวทางหรือวิธีการที่จะส่งเสริมให้ ดำเนินการ โครงการบรรลุวัตถุประสงค์

การประเมินระหว่างดำเนินการ เพื่อพิจารณาการดำเนินโครงการเป็นไปแผนที่ กำหนดได้หรือไม่ หรือการดำเนินการอยู่ในขั้นตอนที่ควรจะเป็นมากน้อยเพียงใด

การประเมินเพื่อพัฒนางาน เพื่อแสวงหารูปแบบ แนวทาง ข้อเสนอแนะ ใน การที่จะส่งเสริมให้โครงการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

การประเมินเพื่อการยอมรับโครงการ การประเมินผลโครงการจำเป็นต้องหาข้อมูล หรือ สารสนเทศ เพื่อนำมาอ้างอิงในการยืนยันว่าโครงการนั้นเป็นไปได้และจะเกิดปัญหาหรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อการยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง

1.3.3 แนวคิดการประเมินของโพรวัด (นิสา ชูโต 2531:27) หลักการสำคัญของการ ประเมินรูปแบบของโพรวัดสรุปได้ 3 ประการ ดังนี้

- 1) การพิจารณาความสอดคล้องของสิ่งที่เกิดขึ้นจากโครงการกับมาตรฐาน หรือเกณฑ์ที่กำหนดไว้
- 2) ระบุความแตกต่างของสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับโครงการกับเกณฑ์หรือ มาตรฐานที่กำหนดไว้
- 3) ใช้ข้อมูลจากความแตกต่างที่พบ เพื่อค้นหาข้อบกพร่องของโครงการ

ขั้นตอนการประเมินผลตามรูปแบบของโพรวัดแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน

- 1) การบรรยายโครงการ (Program Difinition)
- 2) การดำเนินงานโครงการ (Program Installation)

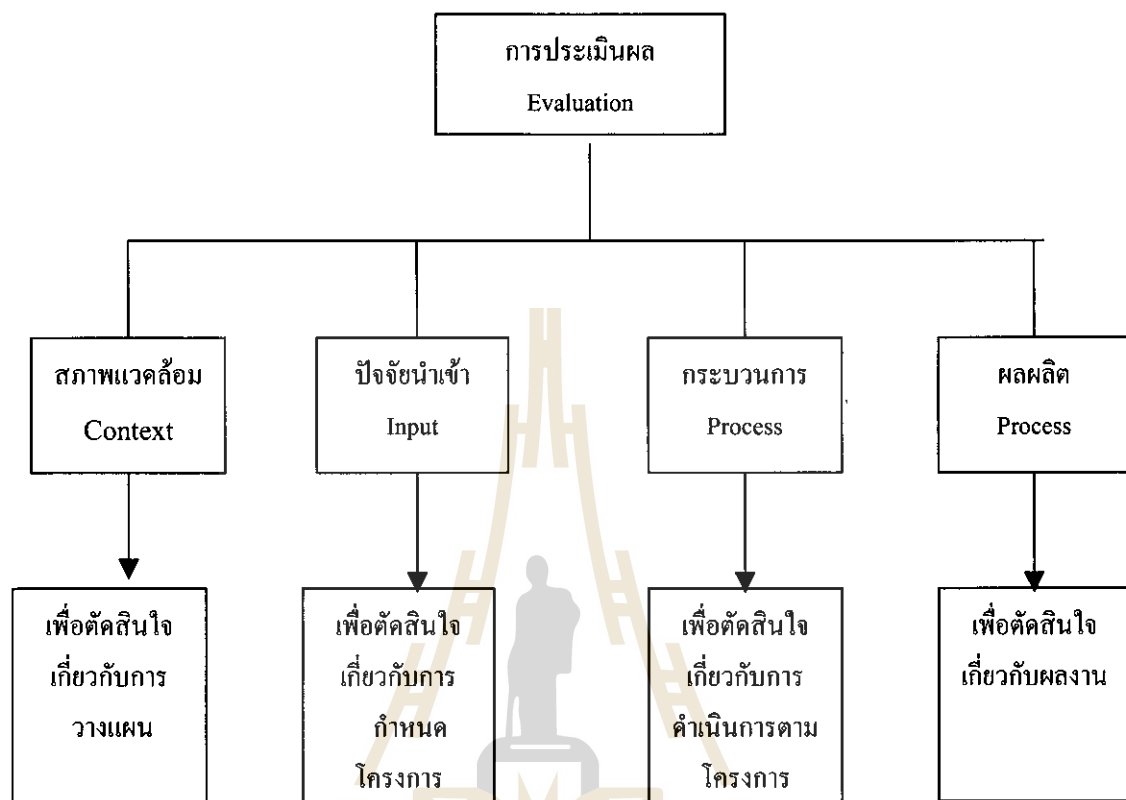
- 3) กระบวนการตามโครงการ (Program Process)
- 4) ผลผลิต (Program Product)
- 5) การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายและผลกำไร (Cost Benefit)

การประเมินโครงการเป็นกระบวนการตรวจสอบ และวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ของโครงการอย่างมีระบบ โดยมีวัตถุประสงค์ หรือ เป้าหมายเพื่อปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้นกระบวนการการประเมินโครงการอาจมีขั้นตอนและรายละเอียดของขั้นตอนแตกต่างกันไป ตามแนวความคิดการประเมินของแต่ละบุคคล หรือหน่วยงาน ซึ่งแตกต่างกันไปตามรูปแบบของการประเมินแต่ละโครงการ

สำหรับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ได้ใช้ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ ชิพท์โมเดล” ซึ่งพอสัญญาจากชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุดม จำรัสพันธ์ ดังนี้

ชิพท์ โมเดล (CIPP MODEL) เป็นรูปแบบการประเมินของ Danial L. Stufflebeam) ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินที่ได้รับความนิยมจากนักประเมินเป็นอย่างมากในปัจจุบันรูปแบบการประเมินโดย ชิพท์ โมเดล นั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลหรือสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่เหมาะสมในการประเมินนั้น มุ่งประเมินจากสิ่งที่ประเมิน 4 ประการคือ

- 1) การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินสภาพแวดล้อม ประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ
- 2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์
- 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน
- 4) การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของ การยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

แผนภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการคัดสนใจของซีพีโมเดล

1.4 วิธีการดำเนินการ

1.4.1 ศึกษาและพิจารณาถึงรายละเอียดของวัตถุประสงค์ของโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ก่อนลงมือปฏิบัติงาน โดยเน้นการตรวจสอบ และทบทวนความเรียบร้อย วัตถุประสงค์เป็นสำคัญ แล้วจึงปฏิบัติตามขั้นตอนของรูปแบบการประเมินที่เลือกใช้ คือ ซีพีโมเดล

1.4.2 เก็บข้อมูลทั้งจากข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งมีแหล่งที่มาจากข้อมูลปฐมภูมิ คือ ข้อมูลที่ได้รับโดยตรงจากผู้ให้ข้อมูล เช่น การสัมภาษณ์, สอบถาม, การสังเกตทั้งแบบเข้าไปมีส่วนร่วม และ ไม่มีส่วนร่วม การจัดเวทีประชาคม เป็นต้น และ ข้อมูลทุติยภูมิ คือ ข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมไว้แล้ว เช่น เอกสารรวบรวมข้อมูลประวัติหมู่บ้าน กชช.2 คจปฐ. ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น

1.4.3 รวบรวมข้อมูลพร้อมกับศึกษาความเป็นไปได้ของข้อมูลที่ได้ซึ่งเป็นการประเมินข้อมูลต่างๆ ที่จะต้องใช้ดำเนินการว่ามีความเหมาะสม เพียงพอที่จะใช้ปฏิบัติหรือไม่

1.4.4 จำแนกข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ เป็นสัดส่วน และให้มีความเป็นจริงมากที่สุด

1.4.5 วิเคราะห์ แปลความหมายข้อมูลที่ได้มาว่าตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยใช้โครงเรื่องของการวิจัย เช่น ข้อมูลกองทุนหมู่บ้าน ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้นว่าจะมีการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ดีขึ้นในลักษณะใด และผลที่เกิดขึ้นจะมีแนวโน้มลักษณะไหนขั้นตอนนี้เป็นการประเมินผลงานที่เกิดขึ้นและรวมไปถึงการประเมินโครงการทั้งหมดว่าโครงการโดยส่วนรวมเป็นเช่นไร เป็นโครงการที่ให้ประโยชน์คุ้มค่ากับการดำเนินการหรือไม่ ควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น หรือจะดำเนินการต่อไป หรือจะล้มเลิกยุติโครงการนี้เสีย

1.4.6 การนำเสนอผลงานอย่างเป็นระบบ

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ของหมู่บ้านมะเดื่อ

1.5.2 ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่างๆ ที่เป็นอุปสรรค และสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

1.5.3 ได้ตัวชี้วัด ความเข้มแข็งความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านฯ และโครงการพัฒนาต่างๆ

1.5.4 ผู้ประเมินได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกับชุมชน และมีส่วนในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และยังเป็นการสร้างเสริมศักยภาพให้กับตัวผู้ประเมินเองด้วย

1.5.5 ผู้ประเมินได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์ อันจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ อย่างเป็นระบบได้

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ในการประเมินครั้งนี้ มีหลักวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้ประเมินได้ประมวลข้อมูลต่างๆ ที่เป็นทั้งเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องและเป็นเทคนิคในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้มีความถูกต้องและมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการ หลักวิชาการที่เกี่ยวข้องทั้งทางด้านเนื้อหาสาระและเทคนิคการประเมินที่จะกล่าวนี้จะเป็นกรอบแนวคิดและแนวทางในการประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์ของรัฐบาลเรื่องกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ระเบียบที่เกี่ยวข้อง
3. หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. การวิเคราะห์การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
5. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (ชีพท์ โมเดล)
6. หลักวิชาการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.1 นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์ของรัฐบาลเรื่องกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถ ในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียน ในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

2.1.1 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คืออะไร

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ กองทุนที่เกิดขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล

โดยรัฐบาลได้จัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามนโยบายรัฐบาล เพื่อทำหน้าที่เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยแบ่งเป็นสองระดับกองทุน คือ

1) กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นกองทุนรวมในระดับชาติเพื่อจัดสรรให้แก่หมู่บ้านและชุมชนเมือง

2) กองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมือง คือ กองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อเริ่มก่อตั้งจะได้รับเงินอุดหนุน จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ หมู่บ้านและชุมชนเมืองละ 1 ล้านบาท เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองบริหารจัดการกันเอง

2.1.2 วัตถุประสงค์

1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการ จัดระบบ และบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านกรเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2.1.3 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งความพร้อมของคนในครัวเรือน การควบคุม ดูแลกันเองในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนสังคมของหมู่บ้าน

2) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้านทั้งในส่วนตัวเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กับกองทุนทางสังคมของชุมชน และกองทุน

ที่ หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น เพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการ ให้สอดคล้องและเกื้อกูลกัน

3) การปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้าน / ชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาการพัฒนามือของหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนในด้านวิชาการและจัดการกองทุน

4) การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ

2.2 ระเบียบที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 (ภาคผนวก ก) ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สรุปประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1) ให้มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (กทบ.) ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 3 คน ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อยสามคนแต่ไม่เกินเจ็ดคน

2) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ สองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ หากพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ หรือมีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งแทนหรือกรรมการที่เพิ่มขึ้นดำรงตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ หากครบวาระแล้วยังไม่มีการแต่งตั้งให้กรรมการชุดเดิมรักษาการจนกว่าจะแต่งตั้งชุดใหม่

3) นอกจากพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้ว กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจะพ้นจากตำแหน่งเมื่อ ตาย ลาออก เป็นบุคคลล้มละลาย คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่งเป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนคนไร้ความสามารถ ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

4) การประชุมต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งจึงจะเป็นองค์ประชุมถ้าประธานไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานผู้อาวุโสตามลำดับทำหน้าที่แทนถ้าไม่มีให้คณะกรรมการเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งเสียงในการลงคะแนน ถ้าเสียงเท่ากันให้ประธานออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

5) อำนาจหน้าที่หลักของคณะกรรมการมีดังนี้

- กำหนดนโยบายการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง
- กำหนดแผนการจัดหา และแผนการจัดสรรกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง
- จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง เสนอคณะรัฐมนตรี
- กำหนดแผนงาน ออกระเบียบข้อบังคับ และ ประกาศจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน
- ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับ - จ่าย เก็บรักษาเงินจัดหา และจัดสรรผลประโยชน์
- ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และ การบริหาร
- แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อ ดำเนิน การตามระเบียบนี้
- ออกระเบียบ และคำสั่ง และประกาศอื่นๆ เพื่อปฏิบัติการ ตามระเบียบนี้
- รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

หมวดที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี และมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- 1) เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
- 2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะกรรมการ
- 3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ที่เกี่ยวกับ การดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
- 4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงการจัดตั้งนโยบายและแนวทางการบริหาร
- 5) ประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อม
- 6) จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
- 7) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
- 8) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ กองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
- 9) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ของสำนักเสนอ ต่อคณะกรรมการ
- 10) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

2.2.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 (ภาคผนวก ค) สำคัญบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสรุปได้ ดังนี้

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

- 1) ให้แต่ละกองทุนมีคณะกรรมการจำนวนสิบห้าคน โดยมาจากการคัดเลือกกันเองของสมาชิก กรรมการจะต้องมีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์และมีความรับผิดชอบที่จะบริหารจัดการ โดยมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังนี้

- เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็น
เวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนได้รับคัดเลือกเป็นคณะกรรมการกองทุน
 - เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุสี่สิบปีบริบูรณ์
 - ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละมีส่วนร่วมใน
กิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน
ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
 - ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย ไร้ความสามารถ หรือเสมือนคนไร้ความ
สามารถ
 - ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่โทษ
สำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
 - ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด แต่รอการกำหนดโทษ
หรือรอการลงโทษในความผิด ต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิด
ฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก
 - ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระ
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือ
สร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กรหรือหน่วยงานที่สังกัด
 - ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2540
 - ไม่เป็นผู้พ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน ตามข้อ 20 (3) และ
- (4)

2) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุน

- บริหารจัดการรวมทั้งตรวจสอบ กำกับดูแล จัดสรรผลประโยชน์
ของเงินกองทุน
- ออกระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการบริหารกองทุน
- รับสมาชิก จัดทำทะเบียนสมาชิกทั้งหมด
- ดำเนินการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในเขตท้องที่และข้อมูล
กองทุนอื่น ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้าน
- พิจารณาการให้เงินกู้ตามระเบียบ
- ทำนิติกรรมสัญญา

ในห้าร้องขอ

- เรียกประชุมสมาชิกตามกำหนด หรือตามที่สมาชิกไม่น้อยกว่าหนึ่ง

- จัดทำบัญชี และส่งมอบเงินที่ได้รับจัดสรรคอกผล ผลตอบแทน
- ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการกำหนดหรือมอบหมาย

3) กรรมการกองทุนมีวาระคราวละสองปี กรรมการกองทุนซึ่งพ้นจาก ตำแหน่งตามวาระอาจได้รับคัดเลือก อีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันไม่ได้

4) นอกจากพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้วกรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- ตาย
- ลาออก
- คณะกรรมการกองทุนมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสอง

ในสามของสมาชิก

- ที่ประชุมมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินสองในสามของสมาชิก
- คณะกรรมการให้ออก เนื่องจากมีหลักฐานอันควรเชื่อว่าขาด

คุณสมบัติ

- ให้คณะกรรมการกองทุนเลือกคณะกรรมการด้วยกัน เป็นประธาน รองประธาน เสรัญญิก และเลขานุการกองทุน
 - การประชุมคณะกรรมการจะต้องมีคณะกรรมการมาประชุม เกินกึ่งหนึ่งจึงจะเป็น องค์ประชุม
 - หากประธานไม่สามารถมาประชุมได้ให้รองประธานปฏิบัติ หน้าที่แทนหากไม่มีให้กรรมการในที่นั้นเลือกคณะกรรมการหนึ่งคน เป็นประธานในที่ประชุมแทน
 - การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการหนึ่งคนให้มีเสียงหนึ่งเสียง ถ้าเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นเป็นเสียงชี้ขาด
- กรรมการกองทุนผู้ใดมีส่วนได้ส่วนเสียในเรื่องใด ห้ามเข้าประชุมเรื่องนั้น

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองประกอบด้วย

- (1) เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
- (2) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้โดยปราศจากภาระผูกพัน
- (3) เงินกู้ยืม
- (4) ดอกผลหรือผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกองทุน
- (5) เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก
- (6) เงินค่าหุ้น

- (7) เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
- (8) เงินและทรัพย์สินอื่นๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- (1) สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุน ต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน แล้วยื่นคำขอกู้ต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
- (2) คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้ไม่เกิน รายละเอียดสองหมื่นบาทในกรณีที่มีมติอนุมัติให้รายใดเกินสองหมื่นบาท คณะกรรมการกองทุน ต้องเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกวินิจฉัยชี้ขาดแต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้ต้องไม่เกินรายละเอียดห้าหมื่นบาท
- (3) กรณีเงินกู้ถูกเงินให้คณะกรรมการพิจารณาตามความเหมาะสม
- (4) ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ตามคำขอกู้ ให้บันทึกความเห็นในแบบขอกู้ แจ้งให้ผู้กู้และธนาคารทราบโดยเร็ว
- (5) เมื่อผู้กู้ได้รับอนุมัติเงินกู้ ให้เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคารและแจ้งหมายเลขบัญชีให้คณะกรรมการกองทุนทราบโดยเร็ว
- (6) การโอนเงินธนาคารจะเป็นผู้โอนเข้าบัญชีผู้กู้ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติตามคำสั่งและเงื่อนไขของคณะกรรมการ
- (7) คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกเก็บค่าหลักประกันเงินกู้ไม่ว่าจะเป็น บุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
- (8) คณะกรรมการกองทุนต้องกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ หรือ ค่าตอบแทนเงินฝากเป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก
- (9) ให้คณะกรรมการกำหนดระยะเวลาชำระเงินกู้ตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย แต่ทั้งนี้การชำระเงินกู้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยต้องไม่เกินภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ทำสัญญา ในการส่งคืนเงินนั้นผู้กู้จะต้องนำเงินไปส่งคืนธนาคารแล้วนำหลักฐานการส่งเงินไปมอบกับ คณะกรรมการกองทุนเพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชีต่อไป
- (10) ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาเงินกู้ให้ผู้กู้ เสียปรับตามจำนวนที่ระเบียบกำหนด เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันชำระ
- (11) ในกรณีที่ผู้กู้นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ หรือมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้ในอกรอบวัตถุประสงค์ โดยปราศจากเหตุผล คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญา และเรียกคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยเต็มจำนวนได้โดยทันที และเรียก

ประชุมสมาชิกเพื่อลงมติให้พ้นจากสมาชิกภาพภายในสามสิบวัน และห้ามมิให้สมัครเป็นสมาชิก
กองทุนภายในสองปี

การทำบัญชีและการตรวจสอบ

(1) คณะกรรมการกองทุนจัดทำบัญชีกองทุนตามหลักเกณฑ์และ
วิธีที่คณะกรรมการกำหนดอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง และทำสรุป ผลการดำเนินงานประจำปี
ต่อคณะกรรมการอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

(2) คณะกรรมการอาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลที่เห็นสมควร
เป็นผู้ตรวจสอบกองทุน เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบและประเมินผลการบริหารจัดการกองทุนในการนี้
คณะกรรมการกองทุนมีหน้าที่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติของผู้ตรวจสอบกองทุน

(3) ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำรายงานการเงินตามแบบที่
คณะกรรมการกำหนดและส่งให้ผู้ตรวจสอบบัญชีที่คณะกรรมการกำหนดภายในระยะเวลาสามสิบ
วันนับแต่วันสิ้นปีทางบัญชีของทุกปี

(4) การจัดสรรกำไรสุทธิ เมื่อสิ้นปีทางบัญชีหากปรากฏว่าปีใด
มีกำไรสุทธิ คณะกรรมการกองทุนสามารถนำกำไรสุทธิมาจัดสรรตามระเบียบและหลักเกณฑ์ที่
กองทุนกำหนด

2.2.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านมะเดื่อ หมู่ 1 (ภาคผนวก ค)
สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

- 1) ชื่อกองทุน กองทุนหมู่บ้านมะเดื่อ
- 2) ที่ตั้ง เลขที่ 74 หมู่ที่ 1 ตำบลพุดซา อำเภอเมืองฯ

จังหวัดนครราชสีมา

- 3) วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน
 - เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
 - เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงิน สัจจะ และ

เงินฝาก

- เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
- เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดีมีคุณธรรม 4 ประการ คือ

มีความซื่อสัตย์ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่มัวเมาในอบายมุขและอื่นๆ รู้รัก สามัคคี

- เพื่อพัฒนาสมาชิกให้เป็นคนเก่ง มีคุณธรรม 4 ประการ
คือ เป็นคนเก่งเรียนไฝ่หาความรู้ใหม่ๆ เป็นคนเก่งคิดคิดสร้างสรรค์แก้ปัญหาเป็นคนเก่งงาน
ชั้นการทำงาน และมีความรับผิดชอบหน้าที่ การงาน เป็นคนเก่งคนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุกคน

ดังนี้

4) แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน

- เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
- เงินกู้ยืม
- ดอกผลหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
- ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก
- เงินค่าหุ้น
- เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
- เงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่กองทุน ได้รับ โดยไม่มีเงื่อนไข
ผูกพัน หรือภาระติดพันอื่นใด

5) คุณสมบัติของสมาชิก

- เป็นผู้ที่พักอาศัยอยู่ในทะเบียนบ้านหมู่บ้านมะเดื่อและ
พัก อาศัยอยู่ ระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนการจัดตั้งกองทุน
- เป็นผู้ที่มีนิสัยใจคอดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบ
ด้วยหลักการของกองทุน และสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน

- เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบกองทุน
- เป็นผู้ที่คุณธรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้า

เป็นสมาชิก

- อดทนเสียสละและเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็น

สำคัญ

- มีเงินฝากสัจจะและถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้น แต่ต้องไม่

เกิน 1 ใน 5 ของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

- มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป

6) การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน

- ผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดสามารถยื่นความจำนงค์ หรือสมัคร
เข้าเป็นสมาชิกของกองทุนได้เดือนละ 1 ครั้ง โดยสามารถสมัครสมาชิกได้ทั้งในลักษณะปัจเจก
บุคคล และกลุ่มหรือองค์กร ชุมชนแล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัครสมาชิก

- คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่า รับบุคคลหนึ่งบุคคลใด
เป็นสมาชิกโดยชอบธรรม

7) การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก

- ตาย
- ลาออกและได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุน
- วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความ
สามารถ
- ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียง 1 ใน 3
ของผู้เข้าร่วมประชุม
- จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุน หรือแสดงตนเป็นปรปักษ์
ไม่ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด
- จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัคร
- นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้รับอนุมัติ
- มีลักษณะหรือคุณสมบัติไม่ตรงกับที่กำหนด

2.3 หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.3.1 การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เมื่อคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด และ อำเภอ และประชุมชี้แจงผู้นำ
หมู่บ้านและชุมชนใจเกี่ยวกับการจัดตั้ง และบริหาร จัดการกองทุน ตามระเบียบที่คณะ
อนุกรรมการกำหนด หลังจากนั้นจึงเปิดเวทีชาวบ้านเพื่อเลือกสรรคณะกรรมการ โดยคณะ
อนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด และอำเภอ ทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจน
จรรยาบรรณในการเลือกสรรให้ดำเนินไปด้วยความโปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรม พร้อมทั้งคิด
ตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามแบบติดตามและ
สังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง(กทบ.1) ซึ่งได้รับหลักเกณฑ์
ที่ต้องติดตามในการคัดเลือกคณะกรรมการ ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1

- จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุม จะต้องมีครัวเรือน สามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมด
- การเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นไปตามมติที่ประชุมหรือไม่
- วันเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นวันก่อน หรือหลังประกาศคณะกรรมการ

ส่วนที่ 2

คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนตรงตามระเบียบว่าด้วยการจัดตั้งและการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ 2544 ครบถ้วนทุกข้อหรือไม่ ดังนี้

- เป็นผู้มิชื้ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือก เป็นคณะกรรมการกองทุน
- เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
- ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียหายทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- ไม่เป็นบุคคลล้มละลายไร้ความสามารถหรือเสมือนคนไร้ความสามารถ
- ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่โทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
- ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก
- ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กรหรือหน่วยงานที่สังกัด
- ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2540
- ไม่เป็นผู้พ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน ตามข้อ 20 (3) และ

(4)

2.3.2 การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น จะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยความพร้อมในหลายๆ ด้าน เช่น ความพร้อมของหมู่บ้านหรือชุมชนนั้น ความพร้อมของประชาชนในหมู่บ้าน ประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนของคนในหมู่บ้านหรือชุมชนนั้น เป็นต้น ดังนั้น การประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงเป็นอีกขั้นตอนหนึ่งซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้หมู่บ้านนั้นถูกพิจารณาให้ขึ้นทะเบียนจัดตั้งกองทุน

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จึงจำเป็นต้องประเมินความพร้อมตามแบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง เรียกโดยย่อว่า แบบ กทบ.2 (ภาคผนวก ง) เพื่อประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนรวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริง สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป

สาระสำคัญของแบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

ส่วนที่ 1	ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน / ชุมชน
ส่วนที่ 2	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง
ส่วนที่ 3	การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง
ส่วนที่ 4	ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง
ส่วนที่ 5	แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุน

2.3.3 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับสมาชิกนั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 หมวด 7 ซึ่งมีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

- (1) สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้อง จัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ อย่างชัดเจน แล้วยื่นคำขอกู้ต่อคณะกรรมการกองทุน
- (2) ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ตามหลักเกณฑ์ และ

วิธี การที่กองทุนกำหนด

(3) คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้ ไม่เกินรายละเอียดสองหมื่นบาท ในกรณีที่มิมีมติอนุมัติให้รายใดเกินสองหมื่นบาท คณะกรรมการกองทุนจะต้องเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้ สมาชิกวินิจฉัยชี้ขาด แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้ต้องไม่เกินรายละเอียดสองหมื่นบาท

(4) กรณีเงินกู้ฉุกเฉินให้คณะกรรมการพิจารณาตามความเหมาะสม

(5) ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ ตามคำขอกู้ ให้บันทึกความเห็นในแบบขอกู้ แจ้งให้ผู้กู้และธนาคารทราบโดยเร็ว

(6) เมื่อผู้กู้ได้รับอนุมัติเงินกู้ ให้เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคารและแจ้งหมายเลขบัญชีให้คณะกรรมการกองทุนทราบ โดยเร็ว

(7) การโอนเงิน ธนาคารจะเป็นผู้โอนเข้าบัญชีผู้กู้ ที่ผ่านการพิจารณา อนุมัติตามคำสั่งและเงื่อนไขของคณะกรรมการ

(8) คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกเก็บค่าหลักประกันเงินกู้ จะเป็นบุคคล หรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กองทุนกำหนด

(9) คณะกรรมการกองทุนต้องกำหนด อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ หรือค่าตอบแทนเงินฝาก เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบ จากที่ประชุมสมาชิก

(10) ให้คณะกรรมการกำหนดระยะเวลาชำระเงินกู้ตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย แต่ทั้งนี้การชำระเงินกู้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยต้องไม่เกินภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา ในการส่งคืนเงินนั้นผู้กู้จะต้องนำ เงินไปส่งคืนธนาคารแล้วนำหลักฐานการส่งเงินไปมอบกับคณะกรรมการ กองทุนเพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชีต่อไป

(11) ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาเงินกู้ให้ ผู้กู้เสียปรับตามจำนวนที่ระบุไว้ที่กำหนด เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันชำระ ในกรณีที่ผู้กู้นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ หรือมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ผู้กู้นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลคณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญา และเรียกคืนและมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพภายในสองปี

2.4 การวิเคราะห์การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเป็น โครงการที่กระทรวงศึกษาธิการเข้ามาเกี่ยวข้อง มีหลักการสำคัญเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน

หมู่บ้านและชุมชนเมืองให้สามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง มีความมั่นคง จนทำให้ท้องถิ่นมีขีดความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษา มีการระบุดูแลจนถึงวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ว่า เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีอยู่ถึง 74,881 กองทุน สามารถให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยผ่านกระบวนการของการศึกษาบัณฑิต เพื่อเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนา และติดตามประเมินผลวิจัยในนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นแน่นอน ได้แก่ การสร้างรายได้ สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตว่างงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบัณฑิตตกงานในหมู่บ้านชนบท และยังได้ยกระดับฐานะการศึกษาและมีศักยภาพด้านการบริหารจัดการ โครงการอีกด้วย นับเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง ที่สำคัญข้อมูลที่ขาดหายไปจากหมู่บ้านจะได้นำมาใช้เพื่อวางแผนให้สอดคล้อง กับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองรวมทั้งข้อมูลต่างๆ ของหมู่บ้านล้วนเป็นระบบมีประสิทธิภาพ และมีการรายงานผลความก้าวหน้าเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม จากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ

1) **บัณฑิตว่างงาน** ทั่วประเทศทุกพื้นที่ จำนวน 74,881 คน มีรายได้คนละ 6,360 บาทต่อเดือนเป็นเวลา 10 เดือน ได้รับความรู้ด้านบริหารจัดการและประเมินผลโครงการ ได้รับประสบการณ์จริงในพื้นที่ มีวุฒิการศึกษาที่สูงขึ้น คือ ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขา การจัดการและการประเมินโครงการ (Graduate Diploma in Project Management) มีโอกาส นำหน่วยกิตที่เรียนไปเทียบโอนเพื่อ ศึกษาในระดับปริญญาโท โดยใช้เวลาและเงินทุนน้อยลง

2) **กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง** จะมีระบบการบริหาร จัดการ ที่มีประสิทธิภาพและสามารถพัฒนาไปสู่ความยั่งยืนโดยความรู้ที่คนในหมู่บ้านได้เรียนรู้ และสมาชิกของหมู่บ้านได้รับทุนให้เรียนสูงขึ้น และมีจิตวิญญาณพร้อมที่จะปฏิบัติงานในหมู่บ้านต่อไป ด้วยความเห็นชอบของคนในหมู่บ้านเอง

3) **รัฐบาล** จะทราบถึงผลการดำเนินงาน ความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรคของการปฏิบัติงานตามนโยบายเรื่องกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อย่างต่อเนื่องและมีระบบสามารถแก้ไขปัญหาได้ทันทั่วทั้งที่ และนำข้อมูลการบริหารงานที่ประสบผลสำเร็จของบางหมู่บ้าน ไปเป็นตัวอย่างแก่หมู่บ้านอื่นๆ เพื่อขยายผลต่อไป

4) **ประชาชน** ทั่วประเทศจะมีสภาพชีวิตเศรษฐกิจสังคมที่ดีขึ้น และเป็นไปตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ลดปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต อันจะนำไปสู่การฟื้นฟูประเทศให้มีความเจริญและมั่นคงทุกๆ ด้าน

หลักสูตรการศึกษานี้เกิดจากการระดมความคิดของทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กรมอาชีวศึกษา และกรมการศึกษานอกโรงเรียนร่วมกันจัดทำหลักสูตร ซึ่งมีลักษณะเชิงสหวิทยาการและบูรณาการเน้นการเรียนการสอนเชิงประเมินผลวิจัย แบ่งเป็นภาคปฏิบัติร้อยละ 80 ภาคทฤษฎี ร้อยละ 20 ภาคปฏิบัติ จะเน้นการปฏิบัติงานภาคสนาม เพื่อศึกษาหมู่บ้านและชุมชนพร้อมฝึกปฏิบัติงานในพื้นที่

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง นี้ ช่วยแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศด้วยการพัฒนาสังคมแบบบูรณาการ คือ พัฒนาด้านสังคม การเมือง การศึกษา และวัฒนธรรม และที่สำคัญ คือ ยังสามารถช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้คิดเป็น ทำเป็น รู้จักตัดสินใจและแก้ปัญหาได้

2.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีเชิงระบบ ซิพพ์ โมเดล (CIPP Model) มีผู้กล่าวถึงและวิเคราะห์กระบวนการประเมินตามรูปแบบ ซิพพ์ โมเดล (CIPP Model) ไว้หลายท่าน ดังนี้

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2524 : 66-69) ได้สรุปรูปแบบการประเมินแบบ ซิพพ์ โมเดล (CIPP Model) ในหนังสือการประเมินโครงการประชุมหลักการ และการประยุกต์ใช้ ดังนี้

แบบจำลองหรือการประเมินแบบซิพพ์ โมเดล (CIPP Model) ประกอบด้วย การประเมิน 4 ชนิด คือ

1) การประเมินสถานะแวดล้อม (Context evaluation) เป็นการประเมินความต้องการของสังคม อาจจะพาไปสู่การค้นพบคุณค่า หรือแนวคิดใหม่ ให้กับสังคมปัจจุบันได้

2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input evaluation) เป็นการตรวจสอบความพร้อม เช่น บุคลากร อาคารสถานที่ งบประมาณอันจะนำไปสู่แผนการจัดโครงการ

3) การประเมินกระบวนการ (Process evaluation) เป็นการประเมินหาจุดเด่น จุดด้อยของแนวทางที่เลือกใช้

4) การประเมินผลิตผล (Product evaluation) การตัดสินใจคุณค่าผลิตผลของโครงการ

พจน์ สะเพียรชัย (2528 : 106-107) วิเคราะห์การศึกษาตามแบบที่เรียกว่า ซิฟฟ์ โมเดล ในหนังสือรวมบทความทางการประเมินโครงการ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ .บรรณาธิการ) ว่า ซิฟฟ์ โมเดล อาจทำให้มองเห็นรายละเอียดในกิจกรรมทางการศึกษามากขึ้น เช่น

C (Context)	หมายถึง	ภาวะแวดล้อม
I (Input)	หมายถึง	ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง
P (Process)	หมายถึง	กระบวนการ
P (Product)	หมายถึง	คุณภาพของผลผลิต

เยาวดี ราชชัยกุลวิบูลย์ศรี (2528:315) วิเคราะห์แบบจำลองซิฟฟ์ไว้ในหนังสือรวมบทความทางการประเมินโครงการ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์.บรรณาธิการ)

แบบจำลองซิฟฟ์ ประกอบด้วยชนิดของการประเมิน 4 ประเภท คือ ประการที่หนึ่ง คือ การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context evaluation) ซึ่งผลที่ได้จะเป็นข่าวสารเกี่ยวกับความต้องการ ประการที่สอง คือ การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input evaluation) ซึ่งผลที่ได้จะเกี่ยวกับจุดเด่น จุดด้อย ประการที่สาม คือ การประเมินกระบวนการ (Process evaluation) จะให้ทราบเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ของแนวทางที่จะเลือกใช้ ประการที่สี่ คือ การประเมินผลผลิต (Product evaluation) บ่งชี้ถึงจุดหมายว่าสำเร็จเพียงใด

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ใช้กรอบทฤษฎีในการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล ซึ่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุดม จำรัสพันธ์ และคณะกล่าวไว้ในชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา ว่ารูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่จะต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุงให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4) การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการขุดลึก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

2.6 เอกสารหลักวิชาการที่เกี่ยวข้อง

จากการที่ผู้ประเมินได้ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการมีผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการประเมินโครงการได้กล่าวถึงหลักต่างๆในการประเมินมากมายที่สามารถเป็นแนวทางในการประเมินโครงการในครั้งนี้ได้ไม่มากนัก ดังนี้

สมพร แสงชัย (2520: 40-42) กล่าวถึงการประเมินแบบพิจารณาระบบ (System Model) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่วัตถุประสงค์ในการประเมินครั้งนั้น ไม่ได้จำกัดเพียงเพื่อให้เห็นภาพของโครงการเฉพาะจุดใดจุดหนึ่งเท่านั้น หากแต่ต้องการข้อสรุปเกี่ยวกับสถานภาพของโครงการนั้นทั้งหมด

เกณฑ์การพิจารณาที่เชื่อว่าจะครอบคลุมโครงการได้ทุกแง่มุม และสนับสนุนการประเมินแบบระบบ ดังกล่าวนั้นเสนอว่าให้พิจารณาปัจจัยต่างๆ 5 ประการ คือ

1. **Efficiency** เป็นการวัดประสิทธิภาพ และสมรรถภาพในการปฏิบัติงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระหว่างดำเนินงานและเมื่อโครงการเสร็จสิ้นลงไปแล้ว

2. **Quaility** เป็นการประเมินเกี่ยวกับคุณภาพของการทำงาน และผลที่ได้รับจากโครงการว่าตรงตามมาตรฐานที่ต้องการหรือไม่

3. **Economic and Financial Assessment** เป็นการพิจารณาว่าโครงการไหนจะให้ผลคุ้มค่ากับการลงทุนเป็นการควบคุมค่าใช้จ่ายในระหว่างดำเนินการ

4. **Goal attainment** เป็นการพิจารณาผลของโครงการว่าได้แก้ปัญหามากน้อยเพียงใด และเป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้หรือไม่

5. **Significant** เป็นการพิจารณาถึงผลกระทบต่างๆ โดยตรง และโดยอ้อม อันอาจเกิดขึ้นในขณะดำเนินโครงการ ผลกระทบเหล่านี้อาจเป็นสิ่งที่ไม่เคยพบเลขก็ได้

ประชุม รอดเจริญ (2537: 77) สรุปลักษณะของการประเมินโครงการว่าประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญๆ ดังนี้

1. การศึกษาและพิจารณาถึงรายละเอียดของวัตถุประสงค์โครงการ ซึ่งเป็นการประเมินเพื่อให้ทราบว่าโครงการที่เกิดขึ้นนั้นมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่สามารถดำเนินการได้หรือไม่จะมีการเปลี่ยนวัตถุประสงค์ให้มีความเฉพาะเจาะจงและปฏิบัติได้โดยลักษณะใด การประเมินโครงการในขั้นตอนนี้ถือได้ว่าเป็นการประเมินก่อนที่จะลงมือปฏิบัติงานจริง เป็นการตรวจสอบ และทบทวนความเรียบร้อยวัตถุประสงค์โครงการเป็นสำคัญ

2. การศึกษาความเป็นไปได้ของข้อมูล ซึ่งเป็นการประเมินข้อมูลและทรัพยากรต่างๆ ที่จะต้องใช้ดำเนินการว่า ยังมีความเหมาะสมเพียงพอที่จะใช้ปฏิบัติหรือไม่ ข้อมูลและทรัพยากรสามารถที่จะตอบสนองวัตถุประสงค์ได้มากน้อยเพียงใด และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นยังจะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ได้หรือไม่ การประเมินในขั้นตอนนี้เป็นการตรวจสอบทบทวนความเหมาะสมของทรัพยากรที่จะต้องใช้เพื่อการบริหารโครงการนั่นเอง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการกระทำกับข้อมูลและทรัพยากร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ถึงกระบวนการในการดำเนินการโครงการ ในลักษณะเป็นการเก็บรวบรวมและจำแนกข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ สัดส่วน และให้มีความเป็นจริงมากที่สุด เพราะหากการดำเนินการในขั้นตอนนี้มีปัญหาย่อมนำให้ผลงานที่เกิดขึ้นมีปัญหาไปด้วย กล่าวคือ แม้ว่าผู้บริหารโครงการจะทราบถึงทรัพยากรที่จะต้องใช้งบประมาณและคุณภาพเป็นอย่างดีแล้ว แต่ในขั้นตอนของการเก็บข้อมูล และจัดดำเนินการกับข้อมูลไม่ดีพอ ผลที่เกิดขึ้นย่อมไม่มีคุณภาพ ด้อยคุณภาพ การประเมินในขั้นตอนนี้เป็นการตรวจสอบกระบวนการว่าเหมาะสมกับข้อมูลที่นำเข้ามาหรือไม่

4. การวิเคราะห์ การแปลความหมายและการสรุป ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ข้อมูลได้ผ่านกระบวนการเรียบร้อยแล้ว และผู้ประเมินต้องวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นว่าเป็นเช่นใดตรงตามวัตถุประสงค์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่ เป็นโครงการที่ให้ผลประโยชน์คุ้มค่ากับการดำเนินงานหรือไม่ หรือควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นแล้วดำเนินการต่อไป หรือล้มเลิกยุติโครงการนี้เสีย

ประชุม รอดเจริญ (2537: 98-99) กล่าวถึงปัญหาอุปสรรคในการประเมินโครงการไว้ดังนี้

1. ปัญหาอันเกิดจากข้อมูลนำเข้า (Input) เช่น การขาดแคลนงบประมาณที่จะต้องใช้ในการประเมินผลโครงการ ความไม่เพียงพอและความไม่เหมาะสมของผู้ที่จะทำหน้าที่

ที่ในการประเมินโครงการการขาดวัสดุอุปกรณ์ และขาดหลักในการบริหารและการประเมินโครงการ

2. ปัญหาอันเกิดจากกระบวนการ (Process) เช่น ความไม่ชัดเจน และเหมาะสมในวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ การใช้รูปแบบของการประเมินที่ไม่เหมาะสมกับลักษณะของโครงการประเมินเฉพาะจุดใดจุดหนึ่งของโครงการเท่านั้นหรือประเมินความสำเร็จของโครงการเพียงอย่างเดียว จึงทำให้การสรุปผลการประเมินขาดความชัดเจนและขาดการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

3. ปัญหาอันเกิดจากผลงาน เช่น ผลงานการประเมินโครงการขาดความเชื่อถือต่อการที่จะต้องนำไปใช้หรือเพื่อการตัดสินใจ ผลการประเมินบิดเบือนจากความเป็นจริงเมื่อนำไปใช้จึงไม่เป็นผลดีต่อโครงการ

การที่ผู้ประเมินโครงการสามารถทราบ และแก้ไขปัญหาก็อาจเกิดขึ้นเสียก่อนล่วงหน้าย่อมทำให้ผลการประเมินผลโครงการมีความน่าเชื่อถือ และนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้องในที่สุด

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบความจริงทั้ง 4 ประการ ที่ระบุไว้แล้วในวัตถุประสงค์ของการประเมินในบทที่ 1 เพราะฉะนั้นในบทที่ 3 นี้จึงจะกล่าวถึงวิธีการดำเนินการประเมินโครงการ ดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปร และตัวชี้วัดในการประเมิน
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน
5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นการประเมินเชิงระบบตรงกับภาษาอังกฤษว่า The system Theory การประเมินเชิงระบบนี้ไม่ได้จำกัดเพียงให้เห็นภาพของโครงการเฉพาะจุดใดจุดหนึ่งเท่านั้น หากแต่ต้องการข้อสรุปเกี่ยวกับสถานะภาพของโครงการที่ครอบคลุมได้ทุกแง่มุม

การประเมินเชิงระบบนี้มีนักวิชาการหลายท่านได้สร้างแบบจำลอง (Model) เพื่อใช้ในการประเมินไว้มากมาย เช่น ไทเลอร์ กล่าวถึง การประเมินว่า “การประเมิน คือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่สังเกตได้กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้” สกริพเวน ได้กำหนดความหมายของการประเมินว่า “เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูลการตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมิน” เป็นต้น

และในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ประเมินได้นำ ชิพฟ์ โมเดล (CIPP Model) มาใช้ในการประเมินโครงการดังกล่าว แบบจำลอง ชิพฟ์ โมเดล ระบุว่า จะประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้ คือ

1) การประเมินบริบท (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของชุมชนท้องถิ่น คำว่า บริบท หมายถึง สภาพแวดล้อมซึ่งอยู่รอบๆ หน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนนั้น

2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งของหน่วยระบบการบริหารจัดการกองทุน และหน่วยระบบของกิจการของผู้กู้

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบ คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการกองทุน และหน่วยระบบกิจการของผู้กู้แต่ละราย

4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินกิจกรรมของผู้กู้แต่ละราย

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 ประชากร (Population) หมายความว่า กลุ่มทั้งหมดของกลุ่มเป้าหมายของการดำเนินโครงการที่ผู้ประเมินจะต้องเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครบถ้วน ซึ่งอาจเป็นกลุ่มบุคคล บุคคล องค์กร หน่วยการปกครอง เช่น จังหวัด อำเภอ เป็นต้น หรืออาจเป็นสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ หรือเป็นสิ่งไม่มีชีวิต เป็นวัตถุหิน แร่ธาตุ ก็ได้ ประชากรในการประเมินจะมีลักษณะเป็นอย่างไรอย่างหนึ่ง ดังกล่าวข้างต้นนั้นย่อมขึ้นอยู่กับเรื่องที่คุณประเมินต้องการศึกษา และวัตถุประสงค์ของการประเมินเป็นสำคัญ

สำหรับประเด็นการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นผู้ประเมินได้กำหนดขอบเขตของการประเมินไว้เฉพาะพื้นที่ หมู่บ้านมะเดื่อ ตำบลพุดซา อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครราชสีมา ประชากรในการประเมินครั้งนี้ จึงหมายถึง ประชากรที่อยู่ในหมู่บ้านมะเดื่อทั้งหมดที่ผู้ประเมินจะต้องศึกษาและเก็บข้อมูลทุกอย่างทั้งด้านบวกและด้านลบ เช่น สภาพความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา อาชีพ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ การสาธารณสุข ในหมู่บ้าน การจัดการกองทุนอื่นๆ ในหมู่บ้านตลอดจนความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ข้อมูลที่ได้จะเป็นทั้งข้อมูลที่เป็นเชิงคุณภาพ คือ เป็นค่าคุณลักษณะของตัวแปรที่เกี่ยวข้อง กับคุณค่าไม่

สามารถวัดเป็นปริมาณได้ เช่น ทักษะคติของคนในหมู่บ้านต่อกองทุน และข้อมูลเชิงปริมาณที่เกี่ยวข้องกับจำนวนที่สามารถวัดออกมาเป็นตัวเลขได้

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sampling Group) หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างคือ ตัวแทนของประชากรที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษา ผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างย่อมเป็นผลการศึกษาจากประชากรด้วยเช่นกัน กลุ่มตัวอย่างต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการคือ วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากร และขนาดกลุ่มตัวอย่าง ต้องเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร ถ้าผู้ประเมินดำเนินการสุ่มตัวอย่างแล้วได้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่สามารถเป็นตัวแทนของประชากรได้ จะทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนของการสรุปผลการประเมินเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ เพราะเมื่อผู้ประเมินได้สุ่มตัวอย่างไม่ว่าจะวิธีการใดเพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้ประเมินอาจทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนั้น การสรุปก็ใช้การพรรณนาหรืออธิบายบนพื้นฐานของข้อค้นพบที่มาจากคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมิน รวมทั้งการสรุปผลเชิงอนุมานกลับไป เพื่ออธิบายคุณลักษณะของประชากรก็จะเกิดความคลาดเคลื่อนตามไปด้วย

ในหลักการของการสุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างผู้ประเมิน ต้องคำนึงถึงหน่วยการวิเคราะห์ของประชากรอยู่เสมอเพื่อให้ทราบว่าหน่วยการวิเคราะห์เป็นบุคคล กลุ่มบุคคล เขตพื้นที่ หน่วยงาน หน่วยการปกครอง การสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างต้องทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีสัดส่วนที่เพียงพอและมีคุณลักษณะที่สะท้อนคุณลักษณะของประชากรได้เป็นอย่างดี

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง สมาชิกบางส่วนของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรในหมู่บ้านมาเพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างในการประเมิน ได้แก่ ประชากรในระดับนโยบาย ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้านมาเดือ สมาชิกผู้กู้กองทุนหมู่บ้านมาเดือ สมาชิกผู้กู้กองทุน 1 ล้านบาท โดยแบ่งการเก็บข้อมูลเป็น 2 ด้าน คือ ข้อมูลที่เก็บจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะเน้นในเรื่องความรู้ ความสามารถในการจัดตั้ง บริหารจัดการกองทุน ส่วนข้อมูล que เก็บรวบรวมจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้านจะเน้นเรื่องของ ทักษะคติ ของสมาชิกกองทุนและการนำเงินที่ได้รับจัดสรรไปใช้อย่างไรตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ มีปัญหา อุปสรรคในการประกอบกิจการอะไรบ้าง

3.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมิน

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบ หรือตามกรอบการประเมินแบบซิฟฟ์ โมเดล (CIPP Model) และตัวชี้วัดในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านชุมชนเมืองโดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบ ประกอบไปด้วย 2 ระบบที่ต้องประเมิน ได้แก่ หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบของการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบของการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

3.3.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดทั้ง 4 หมวดตามรูปแบบการประเมินซิฟฟ์โมเดล (CIPP Model) ดังนี้

1) ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator : C) ตัวแปรที่ต้องศึกษา คือ สภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ ตัวแปรที่จะศึกษาได้แก่

- C1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- C2 สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน
- C3 สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน
- C4 วัฒนธรรมประเพณี
- C5 โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ
- C6 ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น
- C7 โครงการพัฒนาที่ผ่านมา
- C8 ความเข้มแข็งของชุมชน

2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator : I) ของหน่วยระบบ A มีตัวแปรที่ต้องศึกษา ดังนี้

- I1 นโยบายของรัฐบาล ระเบียบ แนวทางการปฏิบัติจากส่วนกลาง (ปรัชญา วัตถุประสงค์ หลักเกณฑ์การประเมินความพร้อม)
- I2 การประชาสัมพันธ์ แบ่งเป็น
 - I2.1 ระดับประเทศ

- I2.2 ระดับจังหวัด
- I2.3 ระดับอำเภอ
- I3 คณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องระดับอำเภอ
- I4 คณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องระดับอำเภอ
- I5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
 - I5.1 การได้มา
 - I5.2 คุณสมบัติ
- I6 การเตรียมความพร้อม / สร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการกองทุน
- I7 เงินกองทุน 1 ล้านบาท
- I8 เงินสะสมอื่นๆ ตามระเบียบฯหมวด 6 ข้อ 23 (2 – 18)
- I9 บัญชีตักกองทุนหมู่บ้าน

3) ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator : Pc) การดำเนินงาน
กองทุนหมู่บ้าน ของหน่วยระบบ A มีตัวแปรที่ต้องศึกษา ดังนี้

- Pc 1 การจัดทำระเบียบกองทุน (ทุกระดับ)
- Pc 2 การจัดทำเอกสารเพื่อขอขึ้นทะเบียน
- Pc 3 ระบบบัญชีกองทุน
- Pc 4 กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน แบ่งเป็น
 - Pc 4 .1 การรับสมัคร
 - Pc4 .2 การหมดสภาพ
 - Pc4 .3 ประเภทสมาชิก
 - Pc4 .4 การทำระเบียบสมาชิก
- Pc 5 กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุน แบ่งเป็น
 - Pc 5.1 การคัดเลือกผู้กู้
 - Pc 5.2 การจัดทำเอกสารประกอบการกู้
- Pc 6 การส่งเสริมการใช้เงินกู้ แบ่งเป็น
 - Pc 6.1 การแนะนำวิธีการทำธุรกิจ
- Pc 7 การตรวจสอบการใช้เงินกู้
- Pc 8 การจัดทำรายงานของคณะกรรมการ เพื่อเผยแพร่ผลการดำเนินงาน

- Pc 9 การจัดสรรผลประโยชน์
 Pc10 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยนักศึกษากองทุนและกิจกรรม
 อื่นๆ

4) **ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator : Pd)** ของหน่วยระบบ A
 ตัวแปรที่ต้องศึกษา ดังนี้

- Pd1 จำนวนสมาชิกกองทุน
 Pd2 จำนวนผู้ได้รับเงินกู้
 Pd3 ยอดเงินที่ให้กู้
 Pd4 จำนวนผู้ชำระเงินกู้ตามกำหนด
 Pd5 ยอดเงินชำระคืนตามกำหนด
 Pd6 กองทุนสะสม (ความเคลื่อนไหว)
 Pd7 การใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์
 Pd8 ทัศนคติของชุมชนต่อกองทุน และ คอ์บันทิตกองทุน
 Pd9 การเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้
 Pd10 ความเข้มแข็งของชุมชนเกิดจากกองทุนหมู่บ้าน

3.3.2 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่ต้องศึกษาตามขั้นตอนของรูปแบบการประเมิน ซิฟพี โมเดล (CIPP Model) จำนวน 4 หมวด ประกอบด้วย

1) **ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator : C)** ตัวแปรที่ต้องศึกษาในส่วนของบริบท ระดับท้องถิ่น คือตัวเดียวกันกับบริบทของหน่วยระบบ A แต่ต้องศึกษาตัวชี้วัดรายบุคคล ตัวแปรที่ต้องศึกษา มีดังนี้

- C1 อาชีพเดิม (หลัก หรือรอง)
 C2 สมาชิกในครอบครัว
 C3 สภาพการอยู่อาศัย
 C4 รายได้ของครอบครัว
 C5 หนี้สินของครอบครัว
 C6 ประสบการณ์ในการดำเนินงาน

2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator : I) ของหน่วยระบบ B มีตัวแปรที่ต้องศึกษา ดังนี้

- I1 จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ
- I2 จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้
- I3 สถานที่ในการประกอบอาชีพ
- I4 วัสดุอุปกรณ์
- I5 ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ
- I6 จำนวนแรงงาน

3) ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator : Pc) การดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้าน ของหน่วยระบบ B มีตัวแปรที่ต้องศึกษา ดังนี้

- Pc 1 การใช้จ่ายเงินกู้
- Pc 2 การหาความรู้เพิ่มเติมในการประกอบอาชีพ
- Pc 3 การหาตลาด
- Pc 4 การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน
- Pc 5 ปัญหา อุปสรรคของการประกอบอาชีพ
- Pc 6 การแลกเปลี่ยนปัญหาของกลุ่มอาชีพเดียวกัน

4) ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator : Pd) ของหน่วยระบบ B ตัวแปรที่ต้องศึกษา ดังนี้

- Pd1 ผลโดยตรง
 - Pd1.1 รายได้เป็นเงิน
 - Pd1.2 ผลผลิต
 - Pd1.3 มีงาน
 - Pd1.4 ขยายกิจการ
 - Pd1.5 การพัฒนากิจการ
- Pd2 ผลโดยอ้อม
 - Pd 2.1 ผู้กู้พึ่งพาตนเองได้
 - Pd 2.2 การกลับคืนถิ่นของคนในหมู่บ้าน
 - Pd 2.3 ความเข้มแข็งในการทำกิจการ
 - Pd 2.4 ครอบครัวมีความสุข

สรุป ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นต้องประเมิน ทั้ง 2 ระบบ เพราะหน่วยระบบ A จะประสบความสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จาก หน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ที่ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับ ผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินที่ปล่อยกู้ให้กับผู้กู้ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B ก็จะประสบความสำเร็จด้วย

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้ประเมินได้ใช้แบบรายงานต่างๆ (ปร.) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเก็บรวบรวมข้อมูลอื่นๆ เพิ่มเติมโดยการใช้วิธีการสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ทั้งแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม การจัดเวทีประชาคม เป็นต้น ซึ่งรายละเอียดของแต่ละแบบรายงานจะแตกต่างกันออกไป จึงทำให้เครื่องมือและวิธีการที่ได้มา ซึ่งข้อมูลนั้นแตกต่างกันออกไป ดังนี้

1) แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชน / หมู่บ้าน) ข้อมูลในส่วนแรกเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับความเป็นมาในอดีต เครื่องมือที่ใช้ คือ การสัมภาษณ์ ผู้เช่า ผู้แก่ ในหมู่บ้าน ส่วนท้ายของ บร. เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ เกี่ยวกับจำนวน จะได้จากข้อมูลมือสอง เช่น กชช 2 ค. และการสำรวจจริงบางส่วน

2) แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน) เครื่องมือที่ใช้ คือ การสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้าน ซึ่งมีเกณฑ์ของประชากรขนาดเล็ก ไม่เกิน 50 หน่วยใช้สัมภาษณ์ร้อยละ 20 ของครัวเรือนทั้งหมด แล้วนำมาแจกแจงความถี่ คิดเป็นร้อยละ

3) แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคติดที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) เครื่องมือที่ใช้ คือ การสัมภาษณ์จากประชาชนในหมู่บ้าน และผู้ที่เป็นกรรมการ

4) แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน) เครื่องมือที่ใช้ในส่วนแรก คือ จากเอกสารของกองทุนที่มีอยู่แล้ว ส่วนที่ 2 จะเก็บข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนแล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาสรุป ความคิดเห็น

5) แบบรายงาน บร. 5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) เครื่องมือที่ใช้ คือ การจัดเวทีอภิปรายกลุ่มเพื่อแสดงความคิดเห็นโดยเลือกข้อมูลจากหมู่บ้านละ 3 ท่าน แล้วจัดเวทีประชาคมในระดับตำบล

6) แบบรายงานบร. 6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุน) เครื่องมือที่ใช้ คือ การจัดเวทีประชาคมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของกลุ่มผู้กู้แต่ละอาชีพ

7) แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนคติของประชาชน) เครื่องมือที่ใช้จากการสัมภาษณ์ บร. 2 แล้วนำข้อมูลมาสรุปเป็นอัตราร้อยละ แล้วอธิบายเชิงพรรณนา

8) แบบรายงาน บร. 8 (แบบรายงานโครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์) เครื่องมือที่ใช้ คือ การสัมภาษณ์กลุ่มประกอบอาชีพหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

9) แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์) เครื่องมือที่ใช้ คือ การสัมภาษณ์

10) แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชน / หมู่บ้าน) เครื่องมือที่ใช้ คือ การจัดเวทีแสดงความคิดเห็น

11) แบบรายงาน บร. 11 (แบบเจาะลึกกรณีผู้กู้) เครื่องมือที่ใช้ คือ การสัมภาษณ์และการสังเกต

12) แบบรายงาน บร 12. (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน) เครื่องมือที่ใช้ คือ การจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน ในการเสนอแนวความคิดในการจัดทำแผนแม่บทชุมชน จากตัวแทนของคนในหมู่บ้านที่เป็นผู้รู้ ผู้มีประสบการณ์ ในการจัดทำแผนแม่บทชุมชน หมู่บ้านละ 5 ท่าน มาประชุมร่วมกัน โดยใช้กระบวนการ AIC มาช่วยในการจัดเวทีประชาคมดังกล่าว

3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การสัมภาษณ์ (Interview) คือ รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ในท้องถิ่น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง โดยมีแบบรายงาน บร.1 – บร. 12 (ภาคผนวก ข) เป็นตัวกำหนดคำถามที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งของการเก็บข้อมูลจาก ชุมชน หมู่บ้าน หรือแม้กระทั่ง ระดับบุคคล

2) การสังเกต (Observation) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกต พฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายตามโครงสร้างของพฤติกรรมที่ต้องการสังเกต โดยการสังเกตแบบ เข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชนแล้วดำเนินการเก็บข้อมูล โดยกลุ่มเป้าหมายรับทราบว่าตนเองกำลังถูก เก็บข้อมูล การกระทำดังกล่าวจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและสังเกตโดยที่ผู้ถูกสังเกตไม่รู้สึกรู้ว่ากำลังถูกสังเกตอยู่

3) การจัดเวทีประชาคม เก็บรวบรวมจากการจัดประชุมสมาชิกในหมู่บ้านเพื่อให้มีการแสดงความคิดเห็นร่วมกันเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยได้รับการกระตุ้นจากคำถามของผู้ประเมิน เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกฝ่ายให้มีโอกาสพบปะกันเป็นประจำ และยังสร้างความรู้สึกที่ทึงกัน ในการรับรู้ปัญหา การตระหนักต่อสถานการณ์ปัญหาอย่างเป็นทางการเป็นหนึ่งเดียว ร่วมกันระดมความคิดเห็น รวมทั้งร่วมดำเนินการจัดระบบการแก้ไขปัญหาตามสภาพของตน

4) เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้านและข้อมูลมือสองจาก ส่วนราชการต่างๆ เช่น ข้อมูล กชช 2 ค. ข้อมูล จปฐ เป็นต้น

5) เก็บรวบรวมข้อมูลจากบทความ ในหนังสือและเอกสารข่าว รวมถึงบทความใน หนังสือพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ข้อมูลที่เป็นตัวเลข จำนวน วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติเชิงบรรยาย ที่สามารถแปรผลอย่างครอบคลุมเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่ทำการเก็บ รวบรวมข้อมูลเท่านั้น คือ การแจกแจงความถี่ และคิดค่าร้อยละ เช่น

จากข้อมูลที่ผู้ประเมินได้เก็บรวบรวมข้อมูลของจำนวนผู้กู้ได้ ในหมู่บ้านมะเดื่อ เกี่ยวกับเพศ นั้น แจกแจงความถี่ได้ดังนี้

ชาย 20 คน หญิง 34 คน รวม 54 คน
สามารถนำมาคำนวณเป็นค่าร้อยละได้ดังนี้

เพศ	จำนวนผู้ถูก	คิดเป็นร้อยละ
หญิง	34	$34 * 100 / 54 = 63$
ชาย	20	$20 * 100 / 54 = 37$
รวม	54	100

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และคิดค่าร้อยละ

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ หรือความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนดอย่างลึกซึ้ง ซึ่งเป็นลักษณะของการบรรยายโดยจะต้องวิเคราะห์ข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือประเด็นที่ประเมิน

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ผลการติดตามการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบไปด้วยการรายงานข้อมูลที่ได้มีการประเมินตามกรอบความคิดทฤษฎี ชิพพ์ โมเดล (CIPP Model) ทุกขั้นตอน ทั้งการศึกษาทางด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ซึ่งเป็นการศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านมะเดื่อ ตำบลพุดซา อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครราชสีมา ประกอบไปด้วยรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้
4. ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
5. สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสานิพนธ์

โดยจะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ซึ่งได้จากการปฏิบัติงานในพื้นที่ ดังนั้นสำหรับตัวชี้วัด ที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินได้ว่าเป็นไปในด้านบวก หรือด้านลบ ก็จะนำเสนอข้อมูลตามสภาพจริงเท่านั้น

4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

4.1.1 บริบทระดับประเทศ

4.1.1.1 ความยากจนของประเทศ

ผลจากการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติเกี่ยวกับภาวะความยากจนของประชากรไทย โดยใช้ข้อมูลโครงการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พบว่าจากเส้นความยากจน ในปี 2541 โดยเฉลี่ยประมาณ 911 บาทต่อคนต่อเดือนนั้น จะมีจำนวนประชากรซึ่งจัดว่ายากจน เนื่องจากมีรายได้น้อยต่ำกว่าเส้นความยากจน ประมาณ 7.9 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 12.9 ของประชากรทั้งประเทศ (เส้นความยากจน หมายถึงระดับรายได้ที่เพียงพอสำหรับสนองความต้องการขั้นต่ำในการบริโภคสารอาหารและสินค้า/

บริการที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ) ในช่วงปี 2531 - 2539 จำนวนคนจน และสัดส่วนคนจนมีแนวโน้มลดลงตามลำดับ จากจำนวน 17.9 ล้านคนหรือร้อยละ 32.6 ของประชากรทั้งสิ้น ในปี 2531 เป็น 6.8 ล้านคนหรือร้อยละ 11.4 ในปี 2539 แต่หลังจากนั้นในปี 2541 จำนวนและสัดส่วนคนจนได้เพิ่มขึ้นเป็น 7.9 ล้านคนหรือร้อยละ 12.9 ของประชากรทั้งสิ้น

พื้นที่ที่มีสัดส่วนคนจนสูงที่สุด คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและแม้ว่าสัดส่วนของคนจนในภาคนี้ได้ลดลงตามลำดับ ในช่วงปี 2531 - 2539 เช่นเดียวกับภาคอื่น แต่สัดส่วนของคนจนในภาคนี้ รวมทั้งในภาคใต้และภาคกลางได้เพิ่มขึ้นในปี 2541 ในขณะที่สัดส่วนของคนจนในภาคเหนือมีแนวโน้มลดลง ส่วนกรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพมหานครนั้น สัดส่วนของคนจนในปี 2541 ยังอยู่ในระดับเดียวกับปี 2539

4.1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ทิศทางและแนวคิดในการพัฒนา SMEs ภาคอุตสาหกรรม การพัฒนาและส่งเสริม SMEs ต้องสามารถแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้าง อันได้แก่ การขาดเทคโนโลยี ขาดความสามารถในการจัดการสมัยใหม่ สินค้าด้อยคุณภาพ ขาดทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ และตรงความต้องการ การกระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ อุปสรรคในการเข้าถึงแหล่งทุน เป็นต้น ในขณะเดียวกัน ปัจจัยแวดล้อม การประกอบธุรกิจของ SMEs ได้เปลี่ยนไปและยังคงเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลจากการเปิดเสรีทางการค้าและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งทำให้ต้นทุนการสื่อสาร และการกระจายสินค้าลดลงอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ปัจจัยที่กำหนดขีดความสามารถในการแข่งขัน ได้เปลี่ยนจากฐานทรัพยากรธรรมชาติภายในประเทศและแรงงานที่มีค่าแรงต่ำไปสู่การแข่งขันเชิงคุณภาพ การนำเสนอสินค้ารูปแบบใหม่ ๆ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และความสามารถในการใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารเหล่านั้น ไม่ว่า SMEs จะมุ่งตลาดภายในประเทศหรือตลาดต่างประเทศ ต่างก็จำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพให้เข้าสู่มาตรฐานสากลและยกระดับผลิตภาพให้ทัดเทียมคู่แข่ง รวมทั้งต้องมีความสามารถที่จะเชื่อมโยงธุรกิจในลักษณะที่เป็นนานาชาติมากขึ้น จากข้อพิจารณาข้างต้นจึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ของการพัฒนา SMEs ภาคอุตสาหกรรม ดังนี้

- (1) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับสากล
- (2) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของคนไทย มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ทั้งด้านการผลิตและการตลาด
- (3) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีความเชื่อมโยงกับวิสาหกิจ

ขนาดใหญ่และเชื่อมโยงกับภาคธุรกิจต่าง ๆ ในทุกภูมิภาคอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ นำไปสู่ความสมดุลในโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมเป็นกลไกที่สามารถช่วยบรรเทาผลกระทบจากความผันผวนในเศรษฐกิจโลกที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

สำหรับในส่วนของแผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม ภาคการค้าและภาคบริการ ขณะนี้กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ได้มีการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมทั้ง 3 ภาค คือ ภาคอุตสาหกรรม ภาคการค้า และภาคบริการ ได้อย่างเสร็จสมบูรณ์ จะสามารถช่วยให้ทิศทางการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไปในทางเดียวกัน มีการผนึกกำลังที่เข้มแข็งมากขึ้นทั้งภาครัฐและเอกชน สามารถผลิตพื้นเศรษฐกิจของประเทศอันจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในอนาคต

4.1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย ได้ทำการวิเคราะห์ภาพรวมและแนวโน้มของเศรษฐกิจไทย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงประมาณการภาวะเศรษฐกิจไทยในปี 2544- 2545

ที่มา ศูนย์วิจัยกสิกรไทย	2544	2545	
		กรณีพื้นฐาน	กรณีที่การส่งออกพ้อฟื้นตัวได้
อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจสหรัฐ	1.0%	0% ถึง 0.1%	0.3% ถึง 0.5%
อัตราการขยายตัวของการบริโภคของครัวเรือน (% ณ ราคาคงที่)	2.5% ถึง 2.7%	2.5% ถึง 2.7%	3.0% ถึง 3.3%
อัตราการขยายตัวของการลงทุน (% ณ ราคาคงที่)	0% ถึง 0.5%	0% ถึง 1.0%	3% ถึง 5.0%
อัตราการขยายตัวของการบริโภคของภาครัฐ (% ณ ราคาคงที่)	5.0%	6.0%	6.0%

ตารางที่ 2 ต่อ

ที่มา ศูนย์วิจัยกสิกรไทย	2544	2545	
		กรณีพื้นฐาน	กรณีที่การส่งออกพอพื้นที่ได้
อัตราการขยายตัวของ การส่งออก (ในรูปเงินดอลลาร์สหรัฐ)	-6.5%	0%	3.0%
อัตราการขยายตัวของ การนำเข้า (ในรูปเงินดอลลาร์สหรัฐ)	-1.9%	1.0%	5.0%
ดุลการค้าของไทย (พันล้านดอลลาร์สหรัฐ)	2.3	1.7	1.1
ดุลบัญชีเดินสะพัด (พันล้านดอลลาร์สหรัฐ)	5.8	5.5	5.2
ดุลการชำระเงินของไทย (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	553	340	182
ทุนสำรองทางการไทย (พันล้านดอลลาร์สหรัฐ)	33.2	33.6	33.4
ค่าเงินบาทเฉลี่ย ต่อดอลลาร์สหรัฐ	44.5	45.8	45.2
ราคาน้ำมันดิบเฉลี่ย โอमान (ดอลลาร์ / บาร์เรล)	22.0	20.0	20.0
อัตราเงินเฟ้อทั่วไปเฉลี่ย	1.7%	1.5%	1.7% ถึง 2.0%
อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจไทย	1.4% ถึง 1.5%	1.6% ถึง 2.0%	2.5% ถึง 2.8%

จากแนวโน้มดังกล่าว ศูนย์วิจัยกสิกรไทยมองว่า การเร่งกระตุ้นการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและลงทุนของภาคเอกชนในประเทศ เป็นสิ่งที่รัฐบาลควรเร่งดำเนินการ เพราะเศรษฐกิจไทยคงยังไม่สามารถที่จะหวังพึ่งการส่งออกได้มากนักในปีหน้า ทั้งนี้ แม้ว่าในช่วงที่ผ่านมา รัฐบาลไทยจะได้พยายามดำเนินมาตรการต่างๆ ที่มุ่งหวังผลในระดับจุลภาค หรือระดับรากหญ้าของสังคมไทยมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งล้วนเป็นความพยายามที่ดี แต่รัฐบาลอาจต้องพิจารณา ที่จะเพิ่มโครงการและวงเงินในการกระตุ้นการบริโภคดังกล่าวให้มากขึ้นไปอีก เพื่อชดเชยกิจกรรมทางเศรษฐกิจส่วนหนึ่ง ที่จะยังคงไม่กระเตื้องขึ้นมากนักตามการส่งออก แต่อย่างไรก็ตาม การดำเนินมาตรการทางการคลังเพื่อ

กระตุ้นเศรษฐกิจ ก็อาจจะเผชิญกับข้อจำกัดในเรื่องการรักษาวินัยทางการคลัง และยอดหนี้สาธารณะของประเทศ ที่ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย คาดว่า อาจเพิ่มสูงขึ้นเกือบแตะระดับ 60% ของ GDP ในปีงบประมาณ 2545 ดังนั้น ข้อจำกัดทางการคลังดังกล่าว ทำให้ในทางปฏิบัติแล้ว รัฐบาลคงจะไม่สามารถที่จะเพิ่มการใช้จ่ายและการขาดดุลงบประมาณได้มากนัก

4.1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

รายได้ของครัวเรือนและแหล่งที่มาของรายได้ ในปี 2542 ครัวเรือนทั่วประเทศมีรายได้โดยเฉลี่ยประมาณเดือนละ 12,729 บาทต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นจากปี 2541 ร้อยละ 1.9 โดยมีแหล่งที่มาจากร่าง และเงินเดือนประมาณร้อยละ 42 กำไรจากการประกอบธุรกิจนอกภาคเกษตรประมาณร้อยละ 19 กำไรจากการประกอบธุรกิจภาคเกษตรประมาณร้อยละ 9 และมาจากแหล่งรายได้อื่น ๆ ประมาณร้อยละ 30 และเมื่อพิจารณาเป็นรายภาคพบว่า ครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ มีรายได้เฉลี่ย 26,742 บาทต่อเดือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.3 ครัวเรือนภาคกลางและภาคเหนือ มีรายได้เฉลี่ย 12,786 และ 10,253 บาทต่อเดือนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1.1 และ 4.8 ตามลำดับ ขณะที่ครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้มีรายได้เฉลี่ย 8,138 และ 10,953 บาท ต่อเดือน ลดลงร้อยละ 4.8 และ 4.4 ตามลำดับ

ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนและประเภทของค่าใช้จ่าย ครัวเรือนทั่วประเทศมีรายจ่ายโดยเฉลี่ยประมาณเดือนละ 10,238 บาทต่อครัวเรือน ลดลงจากปี 2541 ร้อยละ 1.5 โดยมีสัดส่วนของรายจ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มประมาณร้อยละ 36 รองลงมาเป็นหมวดที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ในบ้าน และหมวดยานพาหนะและค่าบริการสื่อสารประมาณร้อยละ 22 และ 14 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายภาคพบว่า ครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ และภาคเหนือมีรายจ่ายเฉลี่ย 20,284 และ 8,388 บาทต่อเดือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.3 และร้อยละ 2.2 ตามลำดับ ขณะที่ครัวเรือนในภาคกลาง มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 10,266 บาท ลดลงร้อยละ 5.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เท่ากับ 6,988 บาท ลดลงร้อยละ 3.4 และภาคใต้มีรายจ่ายเฉลี่ย 8,997 บาทต่อเดือน ลดลง ร้อยละ 7.0

4.1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ครัวเรือนทุกภาคของประเทศไทยมีรายได้โดยเฉลี่ยสูงกว่ารายจ่าย (รายจ่ายในที่นี้ไม่รวมรายจ่ายที่ เป็นการสะสมทุน เช่น การผ่อนชำระค่าซื้อบ้านและที่ดิน การซื้อทรัพย์สินมีค่าต่าง ๆ) ทั้งนี้ครัวเรือนในภาคต่าง ๆ มีสัดส่วนของรายจ่ายต่อรายได้อยู่ระหว่างร้อยละ 75.9 - 85.9

ของรายได้ของครัวเรือนในแต่ละภาค (ครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนสูงที่สุด ขณะที่ครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการมีสัดส่วนต่ำที่สุด)

สำหรับเรื่องหนี้สินจำนวนหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนที่มีหนี้คิดเป็น 124,330 บาท สูงกว่าปี 2541 ร้อยละ 0.9 โดยครัวเรือนในภาคเหนือมีหนี้สินเพิ่มขึ้นสูงสุดเมื่อเทียบกับปี 2541 ในอัตราร้อยละถึง 17.6 รองลงมาเป็น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ในอัตราร้อยละ 9.6 และ 2.2 ตามลำดับ ขณะที่หนี้สินของครัวเรือนในกรุงเทพ-มหานคร นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ และภาคกลาง ลดลงในอัตราร้อยละ 1.4 และ 5.9 ตามลำดับ

4.1.1.6 บรรยากาศความอ่อนแอของท้องถิ่นชนบทไทย

บรรยากาศความอ่อนแอของการดำรงอยู่ของคนในชนบท จะดำรงอยู่ด้วยการต่อสู้ดิ้นรนในการทำมาหากิน เพื่อความอยู่รอดของตนเอง การต่อสู้ดิ้นรนของชุมชนชนบท ดูเหมือนจะต้องมีการต่อสู้ดิ้นรนอยู่ตลอดเวลา ทั้งจากธรรมชาติแวดล้อม การทำมาหากิน การถูกเอารัดเอาเปรียบจากผลผลิตของตนเอง ตลอดจนความด้อยการเหลียวแลเอาใจใส่จากภาครัฐ ส่งผลให้ชุมชนชนบทต้องอยู่ในสภาวะปากกัดตีนถีบ อย่างต่อเนื่องตลอดมา และไม่ฟื้นตัวกลับกลายมาเป็นแรงงานราคาถูก ทำงานที่ตนเองไม่ถนัด ถูกเอารัดเอาเปรียบทางแรงงานในเมืองใหญ่

การว่างงานและความไม่มั่นคงในการทำงาน มีผลกระทบต่อการอยู่ดีมีสุขของคนไทยมากที่สุด ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยดัชนีการทำงานในช่วงก่อนวิกฤต อยู่ในระดับ 79.8% ช่วงวิกฤตเหลือเพียง 38.4% และหลังวิกฤตเพิ่มเป็น 50.3% ขณะที่ความยากจนและการกระจายรายได้ ช่วงก่อนวิกฤตอยู่ที่ 83% ช่วงวิกฤต 77.6% และหลังวิกฤตลดลงเหลือ 73.4% ส่วนอัตราการว่างงาน ช่วงก่อนวิกฤตในปี 2539 มีอัตราการว่างงานเฉลี่ยเพียง 1.5% หรือ 4.9 แสนคน ช่วงเกิดวิกฤตในปี 2541 ส่งผลให้อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น 4.4% หรือ 1.41 ล้านคน ส่วนการได้รับการศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐานในปี 2535 เฉลี่ย 6.1 ปี เพิ่มเป็น 7.8 ปี ในปี 2543 นอกจากนี้ยังพบว่าแม้คนไทย 95% สามารถอ่านออกเขียนได้ แต่การพัฒนาการเรียนรู้ของคนไทยที่จัดได้ว่า 'คิดเป็นทำเป็น' มีเพียง 54%

4.1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

4.1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านมะเดื่อ ตำบลพุดซา

คนพวกแรกที่มาอยู่ในหมู่บ้านนั้น เป็นชาวไทยเชื้อสายมอญได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่อีกฝั่งหนึ่งของหมู่บ้านในปัจจุบัน ซึ่งปัจจุบันเป็นพื้นที่ของโรงเรียนพุดซาพิทยาคม

ในสมัยนั้นเรียกพื้นที่ฝั่งนั้นว่า “คอนตาลาว” และเนื่องจากการแพทย์ สาธารณสุขในสมัยนั้น ยังไม่ทั่วถึงเท่าที่ควรนัก ทำให้กลุ่มชาวบ้านกลุ่มนั้นเสียชีวิตด้วยโรคอหิวาตกโรคเกือบหมด คุณลุง พจน์ นาพุดชา อายุ 65 ปี เป็นบุคคลเก่าแก่ในหมู่บ้าน เล่าว่า หลังจากนั้นผู้ที่มีชีวิตอยู่ก็ย้าย มาอยู่อีกฝั่งหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านในปัจจุบันโดยในสมัยนั้นมีคุณตาของ เป็นแกนนำของ ชาวไทยเชื้อสายมอญในสมัยนั้น ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว และก็มีเพียงชาวบ้านที่มาจากหมู่บ้านอื่น ของตำบลพุดชาเท่านั้นที่อยู่ในปัจจุบัน ในอดีตนั้นตำบลพุดชาเป็นเพียงหมู่บ้านหนึ่งในตำบล พลกรัง ต่อมาได้แยกพื้นที่จากตำบลพลกรังเป็นตำบลพุดชาในปัจจุบัน

เหตุผลในการตั้งชื่อหมู่บ้านว่าหมู่บ้าน “มะเดื่อ” นั้น เพราะว่าในอดีตมีต้นมะเดื่อ ขนาดใหญ่อยู่กลางหมู่บ้านจึงตั้งชื่อหมู่บ้านตามต้นไม้ และสืบเนื่องจากการแบ่งเขตพื้นที่ และ ยกฐานะให้เป็นตำบลพุดชาขึ้นเอง ทำให้มีการประชุมจัดตั้งนามสกุลโดยผู้ใหญ่บ้านในสมัยนั้น คือ นายพูน และคณะครูอาจารย์เป็นแกนนำ เพื่อให้นามสกุลมีความคล้ายคลึงกับชื่อของตำบลจึงได้ นามสกุลดังต่อไปนี้ นาพุดชา ชาติพุดชา ฉายพุดชา กุ่มพุดชา เป็นต้น นามสกุลที่มีผู้ใช้ มากที่สุดถือเป็นตระกูลใหญ่ที่สุดในหมู่บ้านมะเดื่อ คือ นามสกุลชาติพุดชา

จากอดีตจนถึงปัจจุบันหมู่บ้านมะเดื่อมีผู้ใหญ่บ้านมาแล้ว 7 คน ผู้ใหญ่บ้าน คนแรกของหมู่บ้านมะเดื่อชื่อ นายสว่าง คำดี ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว และผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน คือ นายประเสริฐ กุ่มพุดชา โดยได้รับเลือกตั้งจากชาวบ้านซึ่งผู้ใหญ่บ้านคนเดิมได้เกษียณอายุ การขยายตัวของประชากรแต่เดิมมีครัวเรือนทั้งหมด 40 ครัวเรือน ได้ขยายออกจนปัจจุบัน มี ทั้งหมด 80 ครัวเรือน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

4.1.1.2 สภาพปัจจุบัน

1) ลักษณะประชากร หมู่บ้านมะเดื่อ หมู่ 1 ตำบลพุดชา อำเภอ เมืองฯ จังหวัดนครราชสีมา ปัจจุบันมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 80 ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด 414 คน เป็นชาย 190 คน เป็นหญิง 224 คน กลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านส่วนใหญ่ จะเป็นประชากรอยู่ในช่วงอายุ 18-50 ปี ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงลักษณะประชากรของหมู่บ้านมะเดื่อ

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	190	45.9
- หญิง	224	54.1

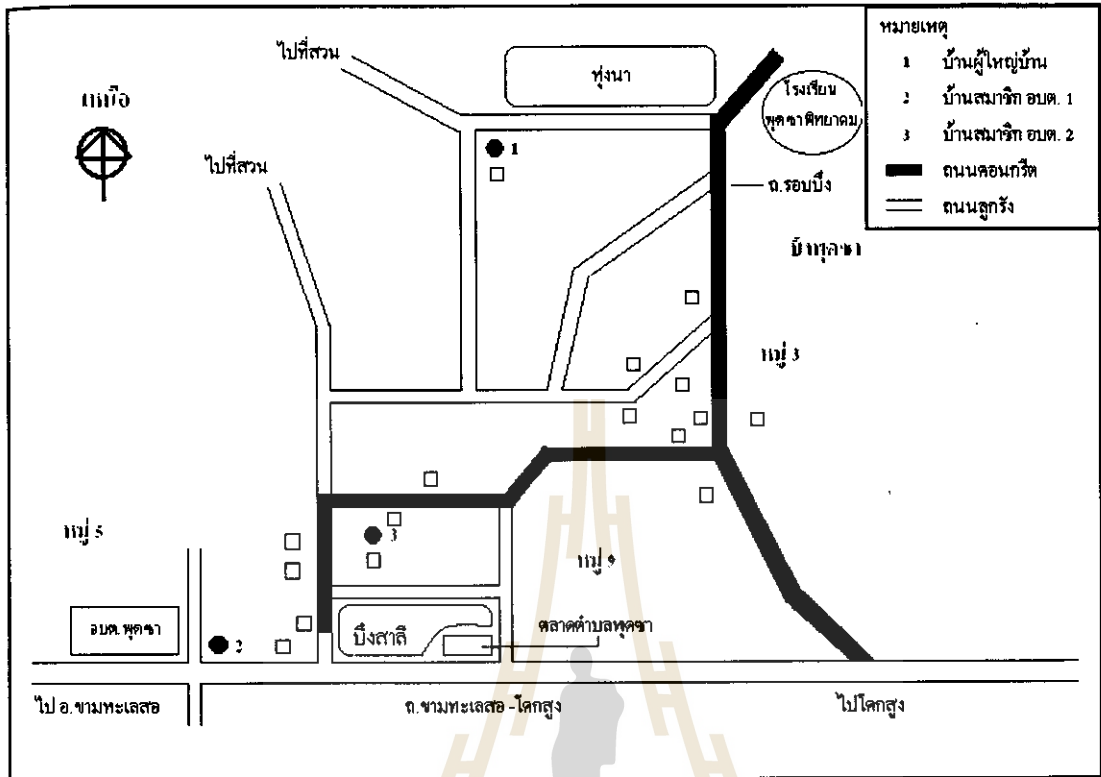
ตารางที่ 3 ต่อ

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
2. อายุ		
1 วัน - 3 ปีเต็ม	22	5.3
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	25	6.0
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	43	10.4
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	10	2.4
14 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	14	3.4
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	213	51.4
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	49	11.8
60 ปี 1 วัน ขึ้นไป	38	9.2
รวม	414	100

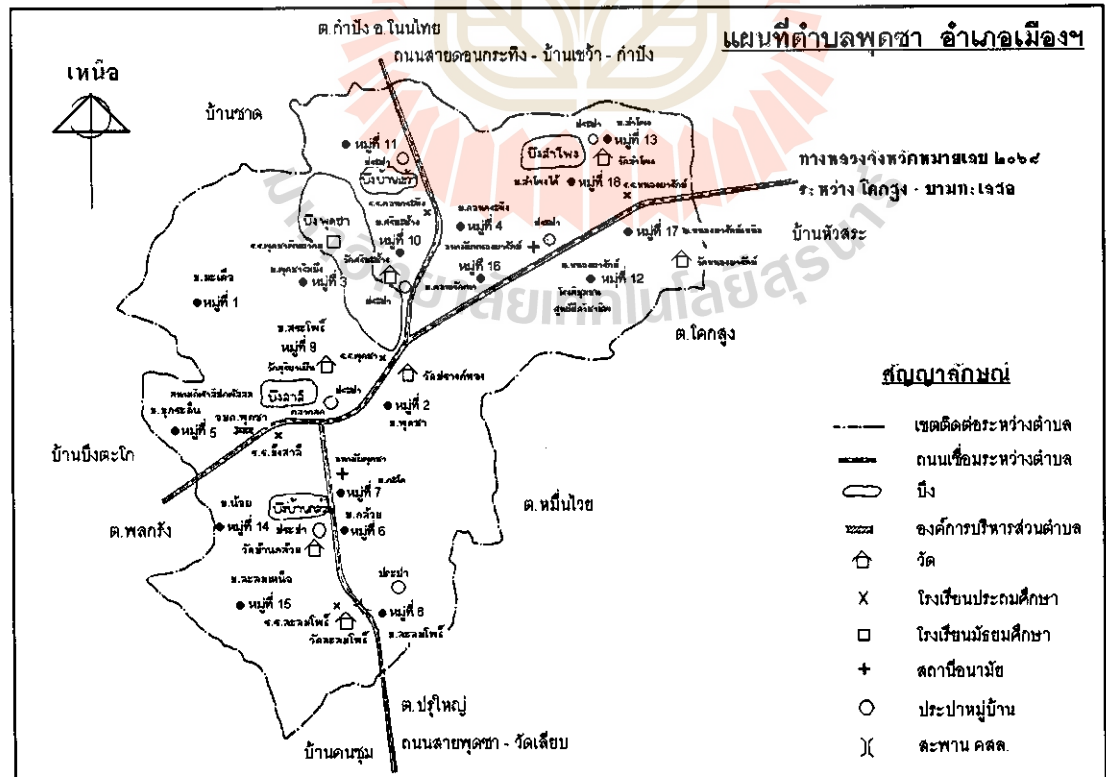
2) ระบบนิเวศน์ของชุมชน

ทำเลที่ตั้ง : หมู่บ้านมะเดื่อตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัดนครราชสีมา มีระยะห่างจากตัวจังหวัดเป็นระยะทางประมาณ 25 กิโลเมตร อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอเมืองนครราชสีมา ซึ่งแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 24 ตำบล ตำบลพุดชาเป็นตำบลหนึ่งในอำเภอเมืองฯ แบ่งออกเป็น 18 หมู่บ้าน ดังนี้

1.บ้านมะเดื่อ	2.บ้านพุดชา
3.บ้านพุดชาภิรมย์	4.บ้านคอนกระทิง
5.บ้านบุกระถิน	6.บ้านกล้วย
7.บ้านตะโก	8.บ้านละลมโพธิ์
9.บ้านสระโพธิ์	10.บ้านศรียะซ่าง
11.บ้านเขว้า	12.บ้านหนองยารักษ์
13.บ้านลำโพง	14.บ้านน้อย
15.บ้านละลมเหนือ	16.บ้านคอนพัฒนา
17.บ้านหนองยารักษ์เหนือ	18.บ้านลำโพงใต้

แผนภาพที่ 2 แผนที่หมู่บ้านมะเคือ หมู่ 1 ตำบลพุดซา อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครราชสีมา

แผนภาพที่ 3 แผนที่ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

หมู่บ้านมะเดื่อ ตำบลพุดซา สะดวกในการเดินทางมาได้หลายทางเพราะมีเส้นทางที่สามารถเดินทางมาได้หลายเส้นทาง ดังนี้

- จากตัวเมืองนครราชสีมา มาตามถนนสายพุดซา – วัดเลียบ แล้วผ่านเข้ามาทางด้านตำบลปรุใหญ่ จะเข้าตำบลพุดซาทางด้านทิศใต้ หรือทางด้านบ้านละลมโพธิ์

- ด้านอำเภอ โนนไทยเข้ามาตามถนนสายคอนกระทิง -บ้านเขว้า กำบังผ่านเข้ามาทางตำบลกำบัง อำเภอ โนนไทย และเข้าตำบลพุดซาทางด้าน ทิศเหนือ หรือทางด้านบ้านเขว้า

- หรือจะมาตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข ๒๐๖๕ ซึ่งเป็นเส้นทางระหว่างโคกสูง – ขามทะเลสอ ถ้ามาจากทางด้านตำบลโคกสูง จะเข้าตำบลพุดซาทางด้านทิศ ตะวันออกเฉียงเหนือ หรือทางบ้านหนองยารักษ์เหนือ และถ้าจากทางด้านขามทะเลสอ จะผ่านมาทางตำบลพลกรัง และเข้าตำบลพุดซาทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ หรือทางด้านบุกระถิน

ลักษณะการตั้งบ้านเรือนของชาวบ้าน จะตั้งบ้านเรือนรวมกันเป็นกลุ่ม โดยการปลูกสร้างบ้านเรือนหันหน้าออกสู่ท้องถนน

อาณาเขตติดต่อ : หมู่บ้านมะเดื่อมีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้าน

ใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับพื้นที่ที่เป็นทุ่งนา และ โรงเรียนพุดซาพิทยาคม

ทิศใต้ ติดต่อกับบ้านบุกระถิน ตำบลพุดซา อำเภอเมืองฯ

ทิศตะวันออก ติดต่อกับบ้านพุดซาริมบึง ตำบลพุดซา อำเภอเมืองฯ

ทิศตะวันตก ติดต่อกับบ้านบุกระถิน ตำบลพุดซา อำเภอเมืองฯ

สภาพที่ดิน : หมู่บ้านมะเดื่อเป็นที่ราบ ซึ่งบริเวณที่ราบดังกล่าวจะใช้ปลูกข้าว และปลูกหอมแบ่งบางส่วน ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทรายมีความอุดมสมบูรณ์ไม่มากนักและขาดแร่ธาตุที่สำคัญในการเจริญเติบโตของพืช เนื่องจากการปลูกพืชของเกษตรกรไม่มีการบำรุงหน้าดินอย่างสม่ำเสมอ คือ เกษตรกรจะปลูกพืชชนิดเดียวกันตลอดไม่มีการปลูกพืชหมุนเวียน ทำให้ดินเสื่อมคุณภาพลง

ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ : ในหมู่บ้าน ไม่มีพื้นที่ที่เป็นป่าไม้ พื้นที่สาธารณะ ได้แก่ บึงสาลี อยู่ทางทิศใต้ของหมู่บ้าน เป็นแหล่งน้ำที่สำคัญของหมู่บ้าน เพราะปัจจุบันได้นำน้ำจากบึงสาลีแห่งนี้มาผลิตน้ำประปาหมู่บ้านให้ชาวบ้านในหมู่บ้านมะเดื่อ และหมู่บ้านใกล้เคียงได้ใช้ในการดำรงชีวิต

ระบบสาธารณูปโภค : หมู่บ้านมะเดื่อมีถนนภายในหมู่บ้านเป็นถนนคอนกรีตตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 โดยองค์การบริหารส่วนตำบลพุดซาได้จัดสรรงบประมาณในการก่อสร้างและดำเนินงาน มีไฟฟ้าครบทุกครัวเรือนตั้งแต่ พ.ศ. 2529 มีประปาหมู่บ้านซึ่งผลิตจากแหล่งน้ำบึงสาถลี ให้ประชาชนในหมู่บ้านมะเดื่อและหมู่บ้านใกล้เคียงได้ใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 และปัจจุบันองค์การโทรศัพท์ได้ขยายพื้นที่ให้บริการเข้ามาในหมู่บ้านจนทำให้มีโทรศัพท์พื้นฐานใช้แทบทุกหลังคาเรือนและมีที่สำหรับอ่านหนังสือพิมพ์บริเวณศาลาที่จัดสร้างไว้กลางหมู่บ้าน ภายในหมู่บ้านมะเดื่อมีร้านค้าอยู่ จำนวน 2 ร้าน ที่สำหรับให้ประชาชนจับจ่ายใช้สอยของใช้ในชีวิตประจำวัน

3) การศึกษา

จากลักษณะโครงสร้างของประชากรหมู่บ้านมะเดื่อ ที่จำแนกตามอายุจะสัมพันธ์กันกับระดับการศึกษา คือ ผู้ที่มีอายุมากมีโอกาสได้รับการศึกษาน้อย จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้มีอายุมากทำให้ทราบว่าสมัยก่อนนั้นระบบการศึกษายังไม่เป็นที่แพร่หลาย การสัญจรไปมาหาสู่หรือการคมนาคมยังไม่ค่อยสะดวก ระยะทางจากบ้านไปโรงเรียนนั้นไกลมาก ประมาณ 25 กิโลเมตร และการไม่นิยมในการศึกษาเพราะต้องใช้เวลาในการทำมาหากินช่วยครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ ขณะเดียวกันระดับการศึกษาของชาวบ้านเพิ่มขึ้นในช่วงหลัง เพราะมีโรงเรียนสำหรับศึกษาในตำบล อีกทั้งทางภาครัฐได้มีการกำหนดการศึกษาภาคบังคับที่ทุกคนเมื่ออายุถึงเกณฑ์การศึกษาจะต้องเรียนหนังสือให้จบตามเกณฑ์บังคับ ซึ่งปัจจุบันมีเด็กที่เรียนโรงเรียนในระดับประถมศึกษา คือ โรงเรียนบ้านพุดซาเป็นจำนวนมาก ทุกหมู่บ้านในตำบลพุดซา ส่วนในระดับมัธยมศึกษา นั้น คือ โรงเรียนพุดซาพิทยาคม ก็มีเยาวชนในหมู่บ้านมะเดื่อเรียนบ้างบางส่วน บางส่วนก็เข้าไปเรียนโรงเรียนในตัวจังหวัด จำนวนสมาชิกที่กำลังศึกษามีดังนี้

ระดับประถมศึกษา	จำนวน 46 คน
ระดับมัธยมศึกษา	จำนวน 33 คน
ระดับอุดมศึกษา	จำนวน 7 คน
ศึกษาผู้ใหญ่	จำนวน 3 คน

4) สุขภาพอนามัย

ระบบสาธารณสุขของหมู่บ้านมะเดื่อ ก็มีสภาพเดียวกับหมู่บ้านทั่วไปในชนบทไทย คือ ถ้าเจ็บป่วยเพียงเล็กน้อย ก็จะไปซื้อยาที่สหกรณ์ยาซึ่งจะมีหนึ่งแห่งภายในหมู่บ้าน โดยมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่ได้เป็นตัวแทนสมาชิกในหมู่บ้านไป

อบรมเพื่อมาให้คำแนะนำและบริการรักษาเบื้องต้น และดูแลในการจำหน่ายยาสามัญประจำบ้านทั่วไปในราคาถูก แต่ถ้าต้องตรวจดูอาการหรือต้องนอนพักก็จะไปรับการรักษาที่สถานีนามัยตำบลพุดซาซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 1 กิโลเมตร แต่ถ้ามีอาการหนักก็จะไปรักษาที่โรงพยาบาลขามทะเลสออยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 20 กิโลเมตร หรืออาจไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลในตัวจังหวัดห่างจากหมู่บ้านมะเคือประมาณ 25 กิโลเมตร

สุขภาพอนามัยของสมาชิกที่มีอายุระหว่าง 1 ปี นั้นจะได้รับการดูแลป้องกันโรคต่างๆ โดยได้รับการฉีดวัคซีนตามกำหนดทุกคน ซึ่งทางสาธารณสุขตำบลพุดซาจะเป็นผู้มาคอยดูแล ภายในหมู่บ้านจะมีส่วนที่ถูกสุขลักษณะครบทุกครัวเรือน แสดงให้เห็นว่าชาวบ้านให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมถูกสุขลักษณะครบทุกครัวเรือน เพื่อความปลอดภัยจากการแพร่กระจายของเชื้อโรค

4.1.2.3 สภาพทางเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน

ฐานะทางเศรษฐกิจของชาวบ้านมะเคือ ส่วนมากจะมีลักษณะเหมือนกับหมู่บ้านอื่นๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ โดยทั่วไปจะประกอบอาชีพทางด้านเกษตร โดยพึ่งพาภาวะทางธรรมชาติได้ผลผลิตสูงบ้าง ต่ำบ้าง ดังนั้น การดำเนินการเกษตรของชาวบ้านมะเคือจึงเป็นระบบทำมาหากิน คือ เมื่อถึงหน้างานก็ทำมา วางจากการทำมาก็ปลูกผัก ผักที่นิยมปลูกและมี ปริโภคแล้วจึงจะนำไปขาย รายได้ในครัวเรือนของหมู่บ้านจะอยู่ในอัตราเฉลี่ยครอบครัวละ 5,000 บาท ส่วนใหญ่จะมีรายได้พอดีกับรายจ่าย ถ้าหากมีรายได้น้อยก็จะใช้น้อย ครัวเรือนที่รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ก็จะกู้เงินจากแหล่งต่างๆ ที่สามารถกู้ได้ เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) และจากเงินทุนนอกระบบ เช่น นายทุน กู้ยืมระหว่างญาติพี่น้อง

4.1.2.4 ด้านสังคมและวัฒนธรรม

หมู่บ้านมะเคือเป็นชุมชนที่มีความร่วมมือกันภายในหมู่บ้าน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ชาวบ้านส่วนใหญ่จะเป็นเครือญาติกัน ตระกูลที่ใหญ่ที่สุด คือ ตระกูลชาติพุดซา และอีกตระกูล คือ ฉายพุดซา ชาวบ้านมะเคือมีระบบครอบครัวที่ใกล้ชิดกัน ผู้ที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนจะดูแลรับผิดชอบในการทำมาหากิน ส่วนภรรยาจะดูแลในด้านการทำอาหาร ดูแลบุตรหลาน สมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่ จะประกอบไปด้วยพ่อแม่ ลูก ครัวเรือนที่แต่งงานแล้วจะสร้างบ้านใกล้เคียงกับพ่อแม่ บางครอบครัวที่มีที่ดินถือครองมากก็จะแบ่งที่ดินให้แก่ลูกหลานได้ทำมาหากินโดยผลผลิตจะเก็บไว้ที่เดียวกัน ส่วนการแบ่งสรรนั้นก็แล้วแต่พ่อแม่จะแบ่งให้

ภายหลัง

ประชาชนในหมู่บ้านมะเดื่อส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และสิ่งที่จะยึดเหนี่ยวจิตใจของพุทธศาสนิกชนได้ คือ วัด ชาวบ้านมะเดื่อนิยมไปทำบุญที่วัดในวันสำคัญทางศาสนา วัดในหมู่บ้าน คือ วัดสุริยาเย็น เป็นวัดที่มีพระสงฆ์ทั้งหมด 8 รูป และยังเป็นวัดที่ได้ยกฐานะให้เป็นโบราณสถานในความดูแลของกรมศิลปากร ลักษณะพฤติกรรมของชาวบ้านมะเดื่อต่อขนบธรรมเนียมประเพณีของหมู่บ้านนั้น มีลักษณะคล้ายคลึงกับหมู่บ้านอื่นๆ ในภาคอีสาน คือ

- ประเพณีวันขึ้นปีใหม่ จะมีการจัดงานทำบุญตักบาตร อวยพรให้ผู้สูงอายุในหมู่บ้าน และมีการสนุกสนานรื่นเริงกันทั่วไป

- งานวันสงกรานต์ ทำบุญตามพิธีกรรมทางศาสนา ทำบุญตักบาตร อุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับ และมีการก่อเจดีย์ทราย มีการสงฆ์น้ำพระพุทธรูป รดน้ำผู้สูงอายุ หนุ่มสาวก็จะรดน้ำซึ่งกันและกันเป็นบรรยากาศที่สนุกสนาน

- พิธีไหว้ศาลตาปู่ เป็นพิธีกรรมที่สืบทอดมาจากมอญเป็นการไหว้ศาลตาปู่ที่อยู่ในหมู่บ้านด้วยอาหารคาวหวาน จะกระทำในช่วงเดือนหกของทุกปี ชาวบ้านจะมาไหว้ศาลตาปู่โดยมีผู้นำในการไหว้ คือ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ศาลตาปู่แห่งนี้จะมีประชาชนในหมู่บ้านมะเดื่อ บ้านพุดชาริมบึง และบ้านสระโพธิ์ มาร่วมกัน และจะมีการเสวยอาหารที่ผู้นำนำมาไหว้ คือ ไก่ที่ผู้ใหญ่บ้านแต่ละท่านนำมาไหว้ เมื่อเสร็จพิธีแล้วจะมีการเสวยท้าวคางไก่ของผู้นำแต่ละท่านเป็นเช่นไร ตามความเชื่อที่ว่า ถ้าคางไก่ของใครสวยงาม ชีวิตก็จะดีในปีนั้น และในพิธีจะมีการผูกข้อมือเรียกขวัญโดยผู้เฒ่า ผู้แก่ในหมู่บ้านด้วย

- งานวันเข้าพรรษา ทำในเดือนแปด มีการถวายผ้าอาบน้ำฝน เทียนพรรษาแด่พระภิกษุสงฆ์ และทำบุญตักบาตรฟังธรรมเทศนา

- งานวันออกพรรษา ซึ่งถือเป็นวันสำคัญทางศาสนาอีกวันหนึ่งจะทำในเดือนสิบเอ็ดของทุกปี มีการทำบุญตักบาตรเทโว ฟังธรรมเทศนา

ผู้นำและการเมืองการปกครองของหมู่บ้านมะเดื่อนั้น เนื่องจากหมู่บ้านมะเดื่อเป็นชุมชนที่มีความใกล้ชิดกัน ผู้นำชุมชนจะมีทั้ง ผู้นำที่เป็นทางการ และผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ผู้นำที่เป็นทางการ คือ ผู้ใหญ่บ้าน จะเป็นผู้ดูแลลูกบ้าน และเป็นผู้นำในการติดต่อกับหน่วยงานทางราชการต่างๆ และมีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในหมู่บ้าน 2 ท่าน ที่เป็นกลางและเป็นปากเสียงให้ประชาชนในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในหมู่บ้าน ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ เช่น เจ้าอาวาสวัดที่อยู่ในหมู่บ้านคือวัดสุริยาเย็น ซึ่งเป็นผู้ที่ประชาชนในหมู่บ้านมะเดื่อให้ความเคารพ และเป็นผู้ที่ริเริ่มในการ

พัฒนาหมู่บ้าน และปลูกฝังเรื่องความสะอาด และความร่วมมือของชาวบ้าน โดยการพัฒนาวัด และถนนในหมู่บ้าน

การบริหารและปกครองหมู่บ้านมะเดื่อ มีการปกครองในรูปของคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้บริหาร โดยมีผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานผู้ใหญ่บ้านจะมีหน้าที่ประชุมร่วมกับผู้ใหญ่บ้านที่ทางอำเภอได้จัดขึ้นทุกเดือนเพื่อรับฟังข่าวสารของทางราชการ และนำมาแจ้งให้ประชาชนในหมู่บ้านทราบโดยวิธีการประกาศผ่านหอกระจายข่าว หรือเรียกประชุม ในแต่ละเดือนจะมีการเรียกประชุมลูกบ้านอย่างน้อย 1 ครั้ง เพื่อพูดคุย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในเรื่องต่างๆ

4.1.2.5 ข้อมูลด้านอื่นๆ

ลักษณะที่เป็นศักยภาพด้านดี

จากการที่ผู้ประเมินได้เข้าไปปฏิบัติงานและได้ร่วมในกิจกรรมต่างๆ จึงได้สังเกตเห็นสิ่งที่เป็นศักยภาพด้านดีที่ทำให้หมู่บ้านมะเดื่อเป็นหมู่บ้านที่เข้มแข็งได้ ดังนี้

- 1) สมาชิกในหมู่บ้านมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองและชุมชนของตนเองที่จะแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง
- 2) สมาชิกในหมู่บ้านมีจิตสำนึกในการพึ่งตนเอง ไม่ย่อท้อต่อการประกอบอาชีพ และหมั่นทดลองเปลี่ยนการประกอบอาชีพในหลายๆ ด้าน ทุกคนมีจิตสำนึกในการทำงานเพื่อให้ความเป็นอยู่ดีขึ้น
- 3) ประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่จะเป็นเครือญาติกัน จึงมีความเอื้ออาทร รักและห่วงใยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และพร้อมที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของคนและชุมชน
- 4) ประชาชนในหมู่บ้านไม่หมกมุ่นในอบายมุข ไม่เล่นการพนันหรือคิดยาเสพติดใดๆ ที่ถือว่าเป็นปัญหาสังคมที่เป็นปัญหาใหญ่ในปัจจุบัน
- 5) สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วม ในการประเมินสถานการณ์ของชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน ร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจดำเนินการ และติดตามประเมินผลในกิจกรรมต่างๆ
- 6) มีเครือข่ายร่วมมือในการพัฒนากับหมู่บ้านอื่น ซึ่งอยู่ในตำบลเดียวกัน ตลอดจนภาครัฐและภาคเอกชน
- 7) มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ในหมู่บ้าน ซึ่งแสดงให้เห็นถึง

ศักยภาพในการคิด และสร้างสรรค์ของคนในหมู่บ้าน

8) มีผู้นำที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเสียสละและมีความสามารถในด้านการบริหารหมู่บ้าน

ลักษณะที่สื่อถึงความไม่เข้มแข็ง

1) ชาวบ้านในหมู่บ้านบางครั้งจะไม่กล้าแสดงออก แม้เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ตาม จึงทำให้เกิดการยอมรับในความคิดของผู้นำอย่างไม่จริงใจ ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาจึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงความต้องการของประชาชนทุกคน ทำให้เกิดความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน ในบางครั้งระหว่างผู้นำและประชาชน

2) ประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในบางเรื่อง

3) ประชาชนในหมู่บ้านไม่ค่อยศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

4) ประชาชนในหมู่บ้านยังไม่ค่อยยอมรับวิธีการใหม่ๆ ในการ

ประกอบอาชีพเท่าที่ควร

4.2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

4.2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

4.2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จากกรมการสัมพันธและเปิดเวทีชาวบ้าน พบว่า ชาวบ้านเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลไปในทิศทางเดียวกันคือ รัฐบาลให้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยจัดสรรเงินให้กองทุนละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการสร้างงาน สร้างรายได้ และพัฒนาอาชีพ ให้แก่ชุมชน และเสริมสร้างศักยภาพทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยให้ประชาชนในหมู่บ้านใช้ศักยภาพและความพร้อมที่มีอยู่ในการจัดระบบบริหาร จัดการ กองทุนให้คงอยู่ตลอดไป

2) การประชาสัมพันธ์ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ได้รับทราบนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจากสื่อต่างๆมากมาย ทั้งสื่อระดับประเทศ เช่น วิทยุโทรทัศน์ และระดับจังหวัด อำเภอ เช่น จากภาครัฐเข้ามาชี้แจงและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบและปฏิบัติเกี่ยวกับกองทุนฯ

3) คณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องระดับอำเภอ พบว่า มีการแต่งตั้ง โดยคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด ซึ่งได้แต่งตั้งถูกต้องตามระเบียบและหลักเกณฑ์

4) คณะกรรมการกองทุน ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชน ในหมู่บ้าน มีคณะกรรมการรวมทั้งสิ้น 15 คน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เภรัญญิก เลขานุการ ผู้ตรวจบัญชีภายในและประชาสัมพันธ์ซึ่งเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติตามระเบียบ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และเป็นคนดี คนเก่งที่ประชาชนในหมู่บ้านยอมรับ

5) เงินกองทุน 1 ล้านบาท พบว่าได้รับจัดสรรจากรัฐบาลมายังหมู่บ้านเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการสร้างงาน สร้างรายได้ และพัฒนาอาชีพของคนในหมู่บ้าน โดยจัดสรรเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้านมะเดื่อ เลขที่บัญชี 06-4310-20-097951-4 ธนาคารออมสิน สาขามุขมนตรี เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2544

6) เงินสะสมอื่นๆ พบว่า มีเงินฝากสัจจะซึ่งเป็นบัญชีเงินสะสมของกองทุนบัญชีเลขที่ 06-4310-20-098433-9 ธนาคารออมสินสาขาดนวมุขมนตรี

7) บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน ได้เข้าไปร่วมกิจกรรมของประชาชน ในหมู่บ้านและติดตามประเมินผลกองทุนหมู่บ้านได้รับความร่วมมือจากทุกคนเป็นอย่างดี

4.2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า คณะกรรมการ ทั้ง 15 คนเป็นผู้คัดเลือกด้วยความเป็นกลาง มีความยุติธรรม โดยใช้เสียงข้างมากของคณะกรรมการว่าจะอนุมัติให้ผู้กู้แต่ละรายจำนวนเท่าใดนั้น ด้วยการดูจากประวัติของผู้กู้ซึ่งก็เป็นผู้ที่อยู่ในหมู่บ้านนั้นๆ จึงสามารถทราบประวัติทั้งทางด้านการประกอบอาชีพ และการเงินเป็นอย่างดี

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า คณะกรรมการ กองทุนมีการจัดทำบัญชีของกองทุนตามหลักเกณฑ์ ที่กำหนดและมีการตรวจสอบเดือนละ 1 ครั้ง และจัดทำสรุปผลการดำเนินงานประจำปี ให้ส่งให้คณะกรรมการตรวจสอบบัญชีปีละหนึ่งครั้ง ภายใน 30 นับจากวันสิ้นปีทางบัญชีของทุกปี

3) การจัดทำเอกสารเพื่อขอเงินทะเบียน พบว่า มีคณะ อนุกรรมการระดับอำเภอเข้ามาแนะนำเป็นอย่างดีทำให้เอกสารที่ทำขึ้นมีความถูกต้อง และชัดเจน สามารถอ้างอิงได้

4) การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน พบว่า คณะกรรมการ กองทุน ทั้ง 15 คน ได้ผ่านการอบรมโดยคณะอนุกรรมการระดับอำเภอในการจัดทำระเบียบข้อ บังคับกองทุนเป็นอย่างดี โดยอิงจากตัวอย่างของระเบียบที่ทางสำนักงานคณะกรรมการกองทุน

หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (กทบ.) ได้กำหนดไว้เป็นแนวทาง และได้มีการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้านเพื่อแสดงความคิดเห็นและควรปรับปรุงแก้ไขในขั้นตอนใดบ้าง จุดค้อยของระเบียบคือไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงมากจากร่างที่เป็นแนวทางเท่าใดนัก

5) กิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้เงินกู้ พบว่า มีการแนะนำวิธีการทำธุรกิจจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ และเจ้าหน้าที่เกษตร เข้ามาแนะนำวิธีการเลี้ยงสัตว์ ปลูกพืช และวิธีการทำนาแบบใหม่ ซึ่งมีการแนะนำบางหมู่บ้านซึ่งอยู่ในตำบลเดียวกันส่วนเรื่องของตลาดนั้น พบว่า มีแต่การแนะนำให้ทำแต่ไม่ได้แนะนำวิธีการหาตลาดเท่าใดนัก

6) การตรวจสอบการใช้เงินกู้ พบว่าไม่มีการติดตามการใช้เงินกู้จากฝ่ายใดนัก จะมีก็แต่การสำรวจติดตามเจาะลึกกรณีของกลุ่มผู้กู้ของบัณฑิตกองทุนเท่านั้น

7) การสร้างเครือข่ายองค์กรเรียนรู้โดยบัณฑิตกองทุน และกิจกรรมอื่นๆ พบว่า ชาวบ้านให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ของนักศึกษาเป็นอย่างดี เช่น การจัดเวทีประชาคมกลุ่มอาชีพของผู้กู้ ก็ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพของผู้กู้ซึ่งผู้กู้ได้แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนกัน แต่ก็ไม่สามารถทราบถึงปัญหาของทุกคนได้ เพราะผู้กู้บางคนก็ยังไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเท่าใดนัก และรวมไปถึงการจัดทำแผนแม่บทชุมชนก็ได้รับความร่วมมือจากตัวแทนของหมู่บ้านทำให้ สามารถจัดทำแผนแม่บทสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

8) การจัดสรรผลประโยชน์ พบว่า ได้มีการระบุนการจัดสรรผลประโยชน์ไว้ในระเบียบกองทุนหมู่บ้านมะเคือ ดังนี้

- เป็นเงินปันผลอัตราร้อยละ 15
- เป็นเงินตอบแทนแก่คณะกรรมการอัตราร้อยละ 15
- เป็นทุนการศึกษาและสำหรับผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้าน อัตราร้อยละ 10
- เป็นทุนเพื่อสมทบกองทุนอัตราร้อยละ 15
- เป็นทุนจัดตั้งสวัสดิการให้สมาชิกร้อยละ 15
- เป็นทุนเพื่อจัดตั้งสาธารณประโยชน์ ร้อยละ 15
- อื่นๆ ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควร ร้อยละ 15

4.2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A

ผลโดยตรง พบว่า

- 1) ประชาชนในหมู่บ้านมีแหล่งเงินทุนประกอบอาชีพถึง 1 ล้านบาท
- 2) มีสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมะเดื่อทั้งหมด 65 ราย มีสมาชิกที่ขึ้น
 กู้และได้รับอนุมัติทั้งหมด 54 ราย ซึ่งมีจำนวนเงินแตกต่างกันไป ตั้งแต่ 10,000 บาท ถึง
 20,000 บาท รวมเงินทั้งหมดที่อนุมัติเป็นเงิน 898,000 บาท มีเงินที่ได้รับการอนุมัติ ดังนี้

จำนวนเงินกู้ (บาท)	อนุมัติ (ราย)	อนุมัติ(บาท)	คิดเป็นร้อยละ
10,000	2	20,000	3.7
12,000	9	108,000	16.7
14,000	5	70,000	9.2
15,000	8	120,000	14.8
16,000	3	48,000	5.6
18,000	4	72,000	7.4
20,000	23	460,000	42.6
รวม	54	898,000	100

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนเงินกู้ต่อสมาชิกที่ได้รับอนุมัติทั้งหมด

- ขั้นพื้นฐาน
- 3) มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น ถือเป็นการพัฒนาประชาธิปไตย
 - 4) สร้างศักยภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ให้แก่ผู้นำ
 หมู่บ้านและคณะกรรมการให้มีประสิทธิภาพและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ
 - 5) เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชน และผู้นำชุมชน ภาค
 รัฐ หน่วยงานเอกชนต่างๆ
 - 6) เกิดเวทีเรียนรู้สาธารณะ มีกิจกรรมร่วมกันของหมู่บ้านและ
 มีการร่วมกันกำหนดอนาคตของหมู่บ้าน

ผลทางอ้อม พบว่า

- 1) เกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชาวบ้าน ผู้นำ
 ชุมชน องค์กรภาครัฐ องค์กรวิชา เอกชน รวมไปถึงบัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน

เข้มแข็ง

2) ชุมชนมีความสามารถพึ่งตนเองได้ และเป็นชุมชนที่

3) เกิดความร่วมมือในการทำกิจกรรม ในการพัฒนาอื่นๆ ตามมา เช่น การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น รวมทั้งมีความสัมพันธ์อันดีกับองค์กรภายนอก

4) ธุรกิจหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้วได้ขยายกิจการ และมีทุนในการผลิตเพิ่มขึ้น

5) มีการรวมกลุ่มของประชาชนเป็นองค์กรของประชาชน เนื่องจากมีปัญหาาร่วมกัน และเหมือนกันและหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกัน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มผู้เลี้ยงวัว เป็นต้น เมื่อรวมกันเป็นกลุ่มและมีสมาชิกมากทำให้มีอำนาจต่อรองได้มาก กับพ่อค้าคนกลาง ไม่ว่าจะเป็นการซื้อปุ๋ย การขายผลผลิตทางการเกษตร เมื่อรวมตัวกันเป็นกลุ่มองค์กรก็จะสามารถกำหนดราคา และต่อรองราคาได้

4.2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้ดูแล
ละราย

4.2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ประสพการณ์ในการดำเนินงานกิจการของผู้ดูแล พบว่า ผู้ดูแลส่วนใหญ่จะมีอาชีพหลัก คือการทำสวนผักและการทำนา อาชีพรอง คือ เลี้ยงสัตว์อยู่แล้ว ซึ่งผู้ดูแลได้ขอกู้ไปดำเนินกิจกรรมที่เคยทำมาแล้วเป็นประจำ ไม่ได้ไปทำกิจกรรมใหม่ที่ไม่เคยมีประสบการณ์ ฉะนั้นก็นับว่าเป็นการดีที่ผู้ดูแลจะนำเงินที่กู้ไปทำกิจกรรมที่เคยทำมาแล้ว แต่สิ่งที่เป็นจุดอ่อนของประสพการณ์ในการดำเนินงานกิจการของผู้ดูแล คือ การปฏิบัติแบบเดิมๆ ซึ่งเคยปฏิบัติมาโดยไม่มีผู้เชี่ยวชาญเข้าไปให้คำแนะนำและหาวิธีแก้ไขปัญหาที่พบในอดีต และผู้ดูแลบางรายก็ไม่ค่อยได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องนั้นๆ เพิ่มขึ้น จึงอาจเป็นสาเหตุให้กิจการของผู้ดูแล ประสบความสำเร็จหรือไม่ประสบความสำเร็จอยู่ในอัตราที่เท่ากันอย่างที่เคยเป็นมา

2) รายได้ของครอบครัว พบว่า ส่วนใหญ่จะมาจากการปลูกผักแล้วขาย ค่าขาย และอาชีพอื่นๆ เช่น พนักงานบริษัท เป็นต้น รายได้ในครัวเรือนของหมู่บ้านจะอยู่ในอัตราเฉลี่ยครอบครัวละประมาณ 5,000 บาท ต่อเดือน ส่วนใหญ่จะมีรายได้พอดีกับรายจ่าย ถ้ามีรายได้น้อยก็จะใช้น้อย

3) หนี้สินของครอบครัว พบว่า ถ้าบางครอบครัวที่มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ก็จะกู้เงินจากแหล่งต่างๆ เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) และแหล่งเงินนอกระบบ เช่น นายทุน กู้ยืมระหว่างญาติพี่น้องบ้าง

4.2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1) จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติจากกองทุน พบว่า จำนวนผู้กู้ของหมู่บ้านมะเดื่อจำนวนไม่มากนักมีเพียงแค่ 54 ราย เท่านั้น ทำให้จำนวนเงินกู้ที่ผู้กู้ได้รับ อยู่ในเกณฑ์ที่ถือว่ามาก คือ ตั้งแต่ 10,000 บาท ถึง 20,000 บาท จุดเด่น คือ ทำให้ผู้กู้สามารถนำเงินไปประกอบกิจการ หรือไปดำเนินกิจการได้เป็นรูปธรรม แต่จุดด้อย คือ หากผู้กู้นำเงินที่ได้รับไปดำเนินกิจการแต่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ก็จะทำให้ความสามารถในการนำเงินมาคืนกองทุนน้อยลงไปด้วย

2) สถานที่และวัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ พบว่า สถานที่ที่ใช้ในการประกอบอาชีพส่วนใหญ่จะเป็นที่ดินของตนเอง มีทางผ่านของคลองชลประทานไม่ต้องเสียค่าเช่าใดๆ วัสดุอุปกรณ์ก็มีการจัดหาเตรียมพร้อมไว้แล้วมีทั้งอุปกรณ์ที่ทันสมัยและดั้งเดิมปนกันไป

3) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่จะมีความรู้และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพอยู่แล้ว แต่ก็ยังต้องการความช่วยเหลือและคำแนะนำจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อปฏิบัติและแก้ไขปัญหาที่พบได้ถูกต้อง

4.2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1) การใช้จ่ายเงินกู้ พบว่า ผู้กู้ส่วนใหญ่จะนำเงินที่ได้มาจากการกู้ไปใช้จ่ายตรงตามวัตถุประสงค์ของสัญญาที่ขอกู้ จะมีก็เพียงบางกรณีที่น่าไปประกอบกิจการจริงแต่ไม่ตรงกับสัญญา เช่น ในสัญญาขอู้ทำสวนผัก แต่บังเอิญกลัวจะไม่ได้กำไรเท่าที่ควร จึงนำไปค้าขาย หรือเลี้ยงสัตว์แทน

2) วิธีการดำเนินกิจการของผู้กู้นั้น พบว่า ส่วนใหญ่จะปฏิบัติตามประสบการณ์ที่เคยปฏิบัติมา ไม่ค่อยมีผู้เชี่ยวชาญแนะนำเท่าที่ควร อาจเป็นเพราะเจ้าหน้าที่มีเพียงคนเดียวต้องรับผิดชอบใน 2 - 3 ตำบลทำให้ไม่สามารถดูแลและให้คำแนะนำได้ทั่วถึง และตัวผู้กู้เองก็ไม่ค่อยได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเท่าใดนัก ประกอบกับบางครั้งสภาพดินฟ้าอากาศไม่เอื้ออำนวย จึงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรนัก แต่ก็ไม่ถึงกับขาดทุน

3) การหาตลาด พบว่า ส่วนใหญ่จะมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อในหมู่บ้าน หรือผู้รับรายที่มีรถยนต์เองก็จะนำผลผลิตไปขายเอง ทั้งปลีก และส่ง แต่บางครั้งราคาก็ต่ำบ้าง สูงบ้าง ไม่ได้กำไรเท่าที่ควร แต่ก็ไม่ขาดทุน

4) การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน พบว่า ผู้มีส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้ทำบัญชีในการใช้จ่ายเงินแต่ละเดือน ส่วนใหญ่จะทำเพียงแค่เดือนแรกที่ได้รับเงินมาเท่านั้น จากการสอบถามพบว่า จะใช้เงินหมดตั้งแต่เดือนแรก มีเพียงไม่กี่รายที่ทำบัญชีครบทุกเดือน

4.2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

ผลโดยตรง พบว่า

1) ผู้ที่มีแหล่งเงินและได้รับเงินทุนในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น รายละตั้งแต่ 10,000 บาท ถึง 20,000 บาท แต่ละรายนำไปประกอบกิจการที่เป็นการพัฒนาอาชีพต่างกันไป ดังตารางต่อไปนี้

จำนวนเงินกู้ (บาท)	ประเภทการกู้ (ราย)					รวม (บาท)
	ปลูกพืช	เลี้ยงสัตว์	ค้าขาย	ช่างซ่อม	อุตสาหกรรม ครัวเรือน	
10,000	-	1	1	-	-	20,000
12,000	7	-	2	-	-	108,000
14,000	5	-	-	-	-	70,000
15,000	1	2	3	-	2	120,000
16,000	-	2	1	-	-	48,000
18,000	1	-	3	-	-	72,000
20,000	11	5	5	1	1	460,000
รวม	25	10	15	1	3	898,000

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติตามวัตถุประสงค์ของการกู้

- 2) ผู้กู้ได้รับรายได้จากการนำเงินที่กู้ได้ไปประกอบกิจการทำให้ได้รับผลตอบแทนเป็นเงิน และเป็นสิ่งของก็ได้รับผลผลิตกรณีที่ไม่ได้ขาย
- 3) ผู้กู้มีหนี้สินน้อยลงเนื่องจากมีทุนประกอบอาชีพทำให้รายได้มากขึ้นเพียงพอกับรายจ่าย
- 4) ผู้กู้ไม่ต้องพึ่งพาเงินนอกระบบจากนายทุนซึ่งดอกเบี้ยสูงมาก
- 5) ผู้กู้ได้ขยายกิจการที่ทำอยู่และได้ทำกิจการใหม่ๆ ที่อยากทำ
- 6) ผู้กู้ได้ยกระดับทักษะในการผลิต การแปรรูป และการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม

ผลโดยอ้อม พบว่า

- 1) ผู้กู้มีอยู่มีกินอย่างเพียงพอสามารถพึ่งตนเองและเลี้ยงครอบครัวได้ มีอาชีพ และสามารถตอบสนองความต้องการปัจจัยทั้งสี่
- 2) ครอบครัวของผู้กู้มีความรัก สามัคคี มีความสุขในครอบครัว เพราะประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้
- 3) ผู้กู้รู้จักคิดเป็นและแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพด้วยตนเองได้
- 4) เมื่อมีงานทำ มีรายได้ สภาพความเป็นอยู่ดีขึ้น ทำให้ลูกหลานที่ไปทำงานต่างจังหวัดหันกลับมาถิ่นฐานบ้านเกิดเพื่อประกอบอาชีพในหมู่บ้านของตน

4.3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้ อาชีพเลี้ยงสัตว์ (สุกร, วัว) ปลูกผัก (หอมแบ่ง) ทำนา ทำเฟอร์นิเจอร์ สรุปลงได้ดังนี้

4.3.1 อาชีพเลี้ยงวัว

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ แม่พันธุ์วัวที่ดี (ทั้งวัวนมและวัวเนื้อ) อาหารที่มีประโยชน์และมีคุณค่าในการบำรุงเนื้อและนมของวัว สถานที่ที่เลี้ยง ที่เป็นธรรมชาติกว้างขวางพอ

กระบวนการที่ดี ได้แก่ มีการศึกษาวิธีการเลี้ยงที่ถูกต้องและวิธีใหม่ๆ มีปศุสัตว์มาให้คำแนะนำ ได้รับการอบรมวิธีการเลี้ยง การผสมพันธุ์เพื่อให้ได้พันธุ์ที่ดี ตลอดจนวิธีการรีดนมวัวที่ถูกต้องวิธี

ผลผลิตที่ดี ได้แก่ ด้านคุณภาพ ได้วัวที่อุดมสมบูรณ์ทั้งเนื้อ และนมมีคุณภาพสามารถขายได้ในราคาสูง และนำไปเป็นพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ที่ดีต่อไป ด้านปริมาณ คือ ได้ลูกวัวพันธุ์ดีเพิ่มขึ้น และได้ปริมาณนมวัวมาก

4.3.2 อาชีพเลี้ยงสุกร

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ ลูกสุกรจากฟาร์มที่ดีได้รับการฉีดวัคซีนครบแล้ว อาหาร สถานที่ปลอดภัยจากสัตว์ร้ายที่จะมาทำร้ายสุกร เช่น งู ราคาขายในท้องตลาดที่สูง

กระบวนการที่ดี ได้แก่ มีการทำความสะอาดสถานที่เลี้ยงอย่างสม่ำเสมอ เพื่อไม่ให้เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค หมั่นให้น้ำ และอาหารอยู่ในปริมาณและสัดส่วนที่เหมาะสม หมั่นอาบน้ำสุกรให้สม่ำเสมอเพราะสุกรจะร้อน มีการศึกษาเรื่องโรคต่างๆ ของสุกร วิธีป้องกัน และรักษาเบื้องต้น

ผลผลิตที่ดี ได้แก่ ด้านคุณภาพ คือ ได้สุกรที่น้ำหนักมากขายได้ราคาดี และสามารถเป็นพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ที่ดีได้ ด้านปริมาณ ลูกสุกรจากแม่พันธุ์ที่ดีจำนวนมาก สามารถขายลูกสุกร หรือเลี้ยงไว้ขายตอนโต

4.3.3 อาชีพทำนา

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ พันธุ์ข้าว ปุ๋ย เงินทุน สถานที่ที่ทำนาที่ติดคลองชลประทานสะดวกในเรื่องน้ำ

กระบวนการที่ดี ได้แก่ การผลิตที่เป็นขั้นตอน มีการใช้รถไถนาเดินตาม แทนการใช้ควาย และใช้เครื่องสีข้าวเพื่อลดแรงงาน มีวิธีการทำนาที่ทันสมัยขั้นสามารถทำนาได้ทั้งปีซึ่งได้รับการอบรมจากเกษตรตำบล

ผลผลิตที่ดี ได้แก่ ได้ข้าวที่มีคุณภาพ ขายได้ในราคาที่สูง ด้านปริมาณ ได้ข้าวในจำนวนที่พอเหมาะไว้สำหรับขายและกินได้ตลอดปี และยังสามารถนำพันธุ์ที่เหลือไปขายได้

4.3.4 อาชีพปลูกผัก (หอมแบ่ง)

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ พันธุ์หอม ปุ๋ย เงินทุน ยามาแมลง สถานที่ปลูกผักดินที่ดีมีความอุดมสมบูรณ์ มีน้ำในการรดผักอย่างพอเพียง

กระบวนการที่ดี ได้แก่ ขั้นตอนการผลิตที่ดี มีการดูแลเอาใจใส่ในการรดน้ำพรวนดิน ใส่ปุ๋ยพอเหมาะไม่มากเกินไป และมีการใช้ยาปราบศัตรูพืชที่ถูกวิธี

ผลผลิตที่ดี ได้แก่ ด้านคุณภาพ คือ ได้หอมที่มีคุณภาพดี ต้นใหญ่ สามารถเก็บพันธุ์ไว้ขายได้ ไม่มีโรคพืช ด้านปริมาณ คือ ได้หอมจำนวนมากและสามารถขายได้ดีในราคาที่สูง หากราคาในท้องตลาดไม่ตกต่ำ

4.3.5 อาชีพค้าขาย

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เงินทุน สินค้าที่ีตราถูก สั่งจากโรงงาน ในราคาต้นทุนที่ต่ำ ความต้องการของผู้บริโภคเป็นจำนวนมาก ในราคาไม่แพงมากนัก กระบวนการที่ดี ได้แก่ บรรจุหีบห่อที่สวยงาม การตั้งราคาที่ไม่สูงนัก แต่ไม่ขาดทุน การแต่งร้านให้สวยงามเรียกร้องความสนใจ มีการส่งเสริมการตลาดที่ดี ผลผลิตที่ดี ได้แก่ ขายสินค้าได้เป็นจำนวนมากจนทำให้ขยายสาขาได้

4.3.6 อาชีพทำเฟอร์นิเจอร์

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพ ราคาไม่แพงมากนัก แรงงาน ความต้องการทางตลาด สถานที่ประกอบธุรกิจ กระบวนการที่ดี ได้แก่ ผลิตด้วยฝีมือที่ปราณีต เน้นความทนทาน มีความคิดสร้างสรรค์ ผลผลิตที่ดี ได้แก่ ได้เฟอร์นิเจอร์ที่ดี มีคุณภาพขายได้ให้คนในหมู่บ้าน และหมู่บ้านใกล้เคียงในราคาไม่แพงมากนัก และสามารถเก็บไว้ใช้สอยเองได้ด้วย ด้านปริมาณ สามารถขายได้ในปริมาณที่มาก มีการทำตามลูกค้าสั่ง ทำให้ผลิตมากกว่าเดิมและเริ่มมีการนำไปวางขายตามสถานที่ต่างๆ เช่นตลาดนัด เป็นต้น

4.4 ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4.4.1 ผลที่เกิดทางด้านเกษตรกรรม พบว่า เมื่อมีโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเกิดขึ้น ชาวบ้านมีเงินทุนในการผลิตผลทางการเกษตร หลากหลายชนิด มากกว่าเดิม จากการศึกษาในแต่ละปีทำนาเพียงอย่างเดียวก็หันมาปลูกผักก้นมากขึ้น หน่วยงานราชการมีความตื่นตัวที่จะเข้ามาแนะนำ ให้ความรู้ทางด้านเกษตร ทั้งเลี้ยงสัตว์ ปลูกผัก และการปลูกไม้ผลยืนต้น ได้รับการศึกษาวิธีการใหม่ๆ ในการทดลองทำเกษตร มีการทำบัตรประจำตัวเกษตรกรในหมู่บ้าน

4.4.2 ผลที่เกิดทางด้านอุตสาหกรรม พบว่า มีบางครอบครัวที่ได้ประกอบกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรมในครัวเรือน คือ การผลิตเฟอร์นิเจอร์ ซึ่งในอดีตเคยไปเป็นลูกจ้างจึงอยากทำเป็นเจ้าของกิจการเองมานานแล้วเมื่อเกิดกองทุนหมู่บ้านจึงร่วมลงทุนกับญาติผลิตเฟอร์นิเจอร์ แล้วนำไปขายตามสถานที่ต่างๆ

4.4.3 ผลที่เกิดขึ้นกับกองทุนอื่นๆในหมู่บ้าน พบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้านทำให้กองทุนอื่นๆที่มีอยู่ในหมู่บ้านอยู่แล้ว มีระบบบริหารจัดการที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4.5 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

4.5.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้ง พบว่า

4.5.1.1 การเกิดกองทุน

หลังจากรัฐบาลได้กำหนดเป้าหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้มีการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ตลอดจนแจ้งอย่างเป็นทางการและจัดอบรมผู้นำชุมชนในการที่จะจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้วนั้น ผู้นำของหมู่บ้านซึ่งนำโดยผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านก็ได้ปฏิบัติตามนโยบายอย่างเร่งด่วน โดยมีคณะกรรมการติดตาม สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านในระดับอำเภอเป็นผู้ให้คำแนะนำ ปรีกษา เริ่มจากการร่วมกันประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านตามที่สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด โดยคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอและผู้นำชุมชนร่วมกันประเมิน ซึ่งในการดำเนินการได้ร่วมไปถึงการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน การจัดทำร่างระเบียบข้อบังคับตามกองทุนหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนของสมาชิกในหมู่บ้าน เมื่อมีการสรรหาคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจนครบ 15 ท่าน และมีระเบียบข้อบังคับในการบริหารกองทุนเรียบร้อยแล้ว จึงเปิดรับสมาชิกกองทุนตามคุณสมบัติของสมาชิกตามที่กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน เพื่อรับฝากเงินสะสมกองทุนแล้วจึงนำเงินดังกล่าวเปิดบัญชีสะสมที่ธนาคารออมสิน จากนั้นจึงรวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับการประเมินความพร้อมจัดทำเป็นเอกสารตามแบบคำขอขึ้นทะเบียน และประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กทบ.2) เพื่อยื่นเป็นคำขอในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านจากนั้น อยู่ในช่วงเวลาของการรอผลของการประเมินความพร้อมในการจัดตั้งกองทุนต่อไปเมื่อทางคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดแจ้งผลอนุมัติแก่กองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการซึ่งนำโดย

ประธานกองทุนหมู่บ้านจึงดำเนินการติดต่อธนาคาร เพื่อดำเนินการตามขั้นตอนการนำหลักฐานการรับเงินอุดหนุน 1 ล้านบาท

4.5.1.2 ระบบบริหารกองทุน

มีการบริหารจัดการโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทั้ง 15 ตำบล ซึ่งมีผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานกองทุนหมู่บ้าน ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในหมู่บ้าน แต่ละตำบลมีหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการทำงานเพื่อกองทุนแตกต่างกันออกไป ในระยะแรก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะดำเนินการในเรื่องของการจัดตั้งกองทุน ทุกฝ่ายมีความสามัคคีกัน สามารถประเมินความพร้อมผ่านจนกระทั่งได้รับอนุมัติให้จัดตั้งและรับเงินจัดสรรจากกองทุนจำนวน 1 ล้านบาทในเวลาที่ไม่นานนัก หลังจากนั้นจึงได้พิจารณาจัดสรรเงินกู้ให้สมาชิกที่ขอกู้แต่ละรายอย่างมีหลักเกณฑ์และมีความบริสุทธิ์ ยุติธรรมกับผู้ขอกู้ทุกราย การบริหารจัดการเป็นไปด้วยดี ทุกฝ่ายร่วมมือกันและรับฟังเสียงส่วนมาก มีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอยู่เป็นประจำ เนื่องจากทุกคนต่างก็มีความต้องการให้หมู่บ้านของตนได้รับจัดสรรเงินเพื่อมาเป็นแหล่งเงินทุนในการทำมาหากิน สร้างงาน สร้างรายได้ เป็นทุนทางสังคมให้หมู่บ้านตามที่นโยบายรัฐบาลได้ประกาศไว้ ปัญหาในขั้นต้นจึงไม่เกิดขึ้นเพราะทุกคนต่างพร้อมใจกันเข้าร่วมประชุม และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างสม่ำเสมอ ในการประชุมแต่ละครั้งมีการตัดสินใจอย่างสันติวิธีจากประธานกองทุน ในเรื่องของการพิจารณาเงินกู้แต่ละรายนั้น คณะกรรมการพิจารณาจากประวัติของผู้กู้เนื่องจากผู้กู้เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน คณะกรรมการสามารถทราบประวัติที่อยู่แล้วโดยเฉพาะเรื่องการเงิน อีกประการหนึ่งที่เป็นข้อสังเกตของกองทุนหมู่บ้านนี้ คือ จำนวนสมาชิกที่ขอกู้มีจำนวนไม่มากนัก ทำให้ไม่มีปัญหาในเรื่องของการได้เงินกู้มาก น้อย ต่างกัน จะมีบางรายที่ถูกตัดเงินที่ขอกู้ให้ลดลงจากยอดที่ขอกู้บ้าง แต่ก็ไม่มีปัญหาอะไรผู้กู้ยอมรับแต่โดยดี อาจเพราะจำนวนเงินยังอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ได้ต่ำมาก คือ 10,000 บาท คือยอดที่ต่ำที่สุด เมื่อได้รับจัดสรรแล้วผู้กู้แต่ละรายก็นำไปประกอบอาชีพตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้ การติดตามของคณะกรรมการก็ยังคงมีการเรียกประชุมสอบถาม และแลกเปลี่ยนปัญหาในการประกอบอาชีพอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง แต่ในปัจจุบันการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านจะขึ้นอยู่กับประธานกองทุนและคณะกรรมการเพียงบางท่านเท่านั้น จะมีการประชุมกันบ้างแต่ก็น้อยกว่าในระยะแรก ศักยภาพของการบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจึงอยู่เพียงแก่คณะกรรมการไม่กี่ท่าน ตั้งแต่เดือน มีนาคม 2545 เป็นต้นมาได้มีการนำเงินที่เหลือในบัญชี จากการจัดสรรในงวดแรกมาประชุมประชาคมเพื่อจัดสรรให้กู้เป็นเงินกู้ฉุกเฉินและจากการที่ได้มีการให้กู้เงินฉุกเฉินนี้เอง ทำให้ได้ทราบถึงพฤติกรรมการสงคืนเงินของผู้กู้แต่ละรายใน

หมู่บ้าน ซึ่งก็ไม่มีปัญหาเรื่องไม่คืนเงิน เรื่องล่าช้ามีไม่มากนักไม่เกิน 1-2 วัน ก็สามารถติดตามได้ สิ่งที่สังเกตเห็น คือ ประธานกองทุนจะเอาใจใส่ในการติดตามเงินพอสมควร ไม่ได้ละเลย เมื่อใกล้ถึงกำหนดจะมีการประกาศผ่านหอกระจายข่าวในหมู่บ้านให้ผู้กู้ทราบและเตรียมเงินเพื่อส่งคืน ซึ่งถือเป็นการข้เตือน จากเหตุการณ์ทั้งหมดทำให้ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านมะเดื่อได้รับเงินดอกเบี้ยแล้ว ในอนาคตเชื่อว่าเมื่อครบกำหนด 1 ปี ของการส่งเงินคืน พฤติกรรมของสมาชิกคงไม่เปลี่ยนแปลงไปหากประธานกองทุนยังติดตามเช่นเดิม

4.5.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง

ประชาชนต่างก็มีความสำนึกรักในชุมชนของตนเองมีความพยายามในการประกอบอาชีพ เรียนรู้และรู้จักแก้ปัญหาของตนเองโดยไม่หวังพึ่งรัฐมากนัก และยังมี การช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างคนในชุมชน เพื่อให้ตนเองและชุมชนพึ่งตนเองได้ ผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่มีความเสียสละ และเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนในเรื่องต่างๆ เพื่อจะให้ชุมชนเกิดความสามัคคี กลมเกลียวกัน และปลูกฝังให้ประชาชนในหมู่บ้านมีจิตสำนึกสาธารณะ เช่น อนุรักษ์ให้ประชาชนร่วมกันทำความสะอาดถนนในหมู่บ้าน ปลูกฝังให้เยาวชนหลีกเลี่ยงอบายมุขต่างๆ เช่น ยาเสพติด การทะเลาะวิวาท นอกจากนี้ยังให้การสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา และพยายามที่จะอนุรักษ์ประเพณีเก่าแก่ให้คงอยู่ ทุกอย่างก็เพื่อให้ทุกคนในหมู่บ้านเรียนรู้เพื่อจะนำพาชุมชนไปสู่ความดำรงอยู่ได้ พึ่งพาตนเองได้

4.5.1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

มีการชี้แนะเรื่องกองทุนให้ประชาชนเข้าใจ ถึงหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้าน โดยคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ และผู้นำชุมชนที่มาร่วมกันจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ปลูกฝังให้ประชาชนเข้าใจว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นของทุกคนมิใช่เป็นเพียงของคณะกรรมการหรือผู้ใดผู้หนึ่ง มิใช่เป็นเพียงเงินที่รัฐบาลให้ยืมแล้วก็จบกันไป แต่จะต้องคงอยู่เป็นแหล่งเงินทุนของหมู่บ้านตลอดไป และปลูกฝังเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินให้เกิดประโยชน์สูงสุด

มีการประชาสัมพันธ์บอกกล่าว โดยการจัดประชุมระดับตำบลโดยคณะกรรมการระดับอำเภออย่างต่อเนื่องเป็นระยะ โดยมีนายอำเภอเป็นประธาน มีการเชิญนักวิชาการหลายสาขามาเป็นวิทยากร เพื่อแนะนำ สอบถามปัญหา และให้ความรู้ในเรื่องการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจในหมู่บ้าน ตลอดจนมีการกล่าวถึงบทลงโทษที่จะได้รับสำหรับทุกฝ่ายทั้งคณะกรรมการกองทุน ผู้กู้ เพื่อให้เกิดความกลัว และรักหวงแหนในกองทุนของตน และรักษาไว้ให้เป็นเงินที่จะพัฒนาเศรษฐกิจของประชาชนและหมู่บ้านตลอดไป

4.5.4.5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง

ชุมชนยังคงมีความดีงาม ในเรื่องความสัมพันธ์ของชุมชนไม่เสื่อมคลาย ทั้งความสัมพันธ์เครือญาติ โดยสายเลือดและโดยบรรพบุรุษ มีความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนหนึ่ง กับชุมชนหนึ่งนอกจากนั้นยังมีการแลกเปลี่ยนพึ่งพาแรงงานระหว่างญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ถึง เหล่านี้ถือเป็นทุนทางสังคมที่มีอยู่ในตัวของแต่ละคนที่จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งได้ รวมถึง มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มองค์กรเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม เช่น มีการตั้งกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ในหมู่บ้านซึ่งเป็นการแสดงถึงการช่วยเหลือกันเพื่อประโยชน์ร่วมกันในสังคม

4.5.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน

4.5.2.1 ปัจจัยด้านบวก พบว่า

- 1) คนในหมู่บ้านมีลักษณะของความผู้นำที่มีความคิดก้าวหน้า มีจิตสาธารณะ อยากทำงานเพื่อพัฒนาชุมชน และส่วนรวมอยู่ ไม่ใช่เฉพาะผู้นำอย่างเป็นทางการเท่านั้น
- 2) ในหมู่บ้านมีผู้ที่มีความรู้หลายด้าน หากเรานำเอาศักยภาพและภูมิความรู้จากท่านเหล่านี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ก็จะบังเกิดผลของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในชุมชนเป็นอย่างดีเช่น มีผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการจักสาน งานฝีมือ และมีผู้มีความรู้ในการก่อตั้งและจัดการกลุ่มออมทรัพย์ต่างๆ ในหมู่บ้าน
- 3) รู้จักหาทางพึ่งพาความช่วยเหลือจากภายนอกเพื่อจะให้ตนเอง และชุมชนพึ่งตนเองได้

4.5.2.2 ปัจจัยด้านลบ พบว่า

- 1) หน่วยงานราชการในระดับท้องถิ่นยังขาดความสามัคคีกัน ขัดผลประโยชน์ ทูจริต มุ่งแต่ประโยชน์ส่วนตนไม่สามารถเป็นที่พึ่งให้ประชาชนในหมู่บ้านได้เท่าไรนัก
- 2) ผลจากการที่มีการจัดตั้งกลุ่มต่างๆ ภายในหมู่บ้านก็ทำให้มีทั้งผลดี และผลเสีย ผลดีกล่าวแล้วในข้างต้น ผลเสียที่เกิด คือ ประชาชนยึดติดกับกลุ่มของตน

มากเกินไป ทำให้ในบางครั้งไม่ยอมรับความคิดเห็นจากบุคคลอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มของตน แต่ก็ไม่สามารถแก้ไขได้

3) ปัญหานี้สินของประชาชนในหมู่บ้านบางคนที่อยู่เงินไปแล้ว ประกอบอาชีพไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ส่งผลให้เกิดภาระหนี้สินเพิ่มพูนมากขึ้น ชาวบ้านส่วนใหญ่เกือบ 100 เปอร์เซ็นต์ เป็นลูกหนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) ส่งผลให้มีภาระหนี้สินแทบทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังมีหนี้สินผูกพันอยู่กับการกู้เงิน โครงการแก้ไขปัญหาคาชงน (กชคจ.) อีกด้วย จึงตั้งข้อสังเกตว่าหากชาวบ้านมีช่องทางไหนที่จะขอเงินได้ก็จะขอใช้สิทธิโดยทันที

4.5.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า

ชาวบ้านรวมตัวกันเป็นกลุ่มองค์กร ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง กลุ่มที่เป็นทางการ ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ ซึ่งประชาชนได้มีการจัดตั้งขึ้นและบริหารจัดการกันเอง มีการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ มีการจัดตั้งสหกรณ์ยาในหมู่บ้าน ที่มีเครือข่ายความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ และประชาชน เพื่อให้ประชาชนสามารถซื้อขายสามัญประจำบ้านได้ในกรณีที่เจ็บป่วยไม่มากนักในราคาที่ถูกลง กลุ่มไม่เป็นทางการ คือ ไม่ได้เป็นการตั้งกลุ่มอย่างเป็นทางการเป็นนิติบุคคลแต่จะทราบกันดี เช่น กลุ่มผู้ปลูกผัก มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ร่วมกันในการประกอบอาชีพ แลกเปลี่ยนปัญหา รวมกลุ่มกันในการต่อรองราคาผลผลิต ซื้อปุ๋ย ร่วมกัน เป็นต้น

4.5.4 ความเข้มแข็งของชุมชน พบว่า

4.5.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

1) เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างผู้นำชุมชน องค์กรต่างๆ ที่เข้ามา มีบทบาท เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนนั้น ชุมชนไม่สามารถจะแก้ไขได้เพียงลำพัง

2) จากการได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นเรื่องกองทุนหมู่บ้าน หรือกองทุนอื่นๆ โครงการพัฒนาต่างๆ ทำให้ชุมชนมีจุดเริ่มต้นของการพัฒนาชุมชนเอง สามารถมองเห็น และกำหนดทิศทางการเรียนรู้ในกิจกรรมต่างๆ ที่จะนำพาไปสู่การให้ชุมชนดำรงอยู่ได้ พึ่งพาตนเองได้ และมีการพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนในด้านต่างๆ อย่างค่อยเป็นค่อยไป

4.5.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชน ตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น

ประชาชนมีความรักในท้องถิ่นของตนมีจิตสำนึกในการที่จะพึ่งตนเอง เอื้ออาทรต่อกัน และมีการจัดกิจกรรมที่เป็นสาธารณะของชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมกันดำเนินกิจกรรมต่างๆ อาจมีการโต้แย้งกันบ้างแต่ก็ไม่ได้หนักหนา เพราะทุกคนยังให้เกียรติและเชื่อฟังในการตัดสินใจของผู้นำชุมชน และยอมรับกับมติเสียงข้างมากอยู่

แต่สิ่งที่สังเกตเห็น คือ ในหมู่บ้านไม่มีทรัพยากรในการประกอบอาชีพของหมู่บ้าน ทำให้ทุกอย่างที่ใช้ในการประกอบอาชีพต้องซื้อหามาด้วยเงินทั้งนั้นสิ่งที่เป็นความต้องการของชาวบ้าน คือ แหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ ทำให้ทุกคนมีภาระหนี้สินมากขึ้น ทำให้ชาวบ้านหาช่องทางในการกู้ยืมเงินเพื่อมาประกอบอาชีพเพื่อจะมีเงินไปใช้หนี้เดิมแต่ก็ยังคงดำรงอยู่ได้ เพราะไม่ได้ละทิ้งการประกอบอาชีพ และสิ่งที่สำคัญ คือ คนในหมู่บ้านมีความซื่อสัตย์ อุดม ขยันทำมาหากิน นับว่าเป็นสำนึกที่ดี จึงเชื่อว่าน่าจะมีศักยภาพพอในการบริหารหนี้สินของตนเองให้หมดไปในอนาคตได้และไม่ทิ้งจิตสำนึกที่ดีในการพึ่งตนเองเพื่อให้ชุมชนของคนเข้มแข็งขึ้นตามลำดับ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านมะเดื่อ ตำบลพุดซา อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครราชสีมา ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2545 ถึง เดือนกันยายน 2545 ซึ่งเป็นช่วงของการประเมินตั้งแต่การเริ่มต้นจัดตั้งกองทุน การจัดสรรเงินที่ได้รับไปยังสมาชิก ตลอดจนได้มีการประเมินผลหน่วยระบบทั้ง 2 ระบบ คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละรายไปเรียบร้อยแล้วนั้น สรุปได้ดังต่อไปนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 1) เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านมะเดื่อบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด
- 2) เพื่อทราบปัจจัยด้านบวก และปัจจัยด้านลบที่ช่วยส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านมะเดื่อ
- 3) เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายขององค์กรการเรียนรู้ และเกิดการเชื่อมโยงระหว่างกันภายในหมู่บ้านและตำบล
- 4) เพื่อศึกษาตัวชี้วัดของชุมชนในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านมะเดื่อ เพื่อจะได้ทราบระดับความเข้มแข็งของชุมชน ตามตัวชี้วัดที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

5.2 วิธีการดำเนินการ

1) ศึกษาและพิจารณารายละเอียดของวัตถุประสงค์ของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้วจึงปฏิบัติตามรูปแบบการประเมินซึ่งได้กำหนดไว้แล้ว คือ ซิฟฟ์โมเดล (CIPP Model)

2) เก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับภาพรวมของหมู่บ้านทุกๆ ด้าน และเน้นข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3) รวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งศึกษาความเป็นไปได้ ว่ามีความเหมาะสมเพียงพอที่จะใช้ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองหรือไม่ แล้วจำแนกเป็นหมวดหมู่เป็นสัดส่วน ให้มีความเป็นจริงมากที่สุด

4) วิเคราะห์ แปลความหมายข้อมูล ประเมินผลงานที่เกิดขึ้นรวมไปถึงประเมินโครงการทั้งหมด แล้วจึงนำเสนออย่างเป็นระบบ

5.3 ผลการดำเนินการ

1) ผลการประเมินหน่วยระบบ A การบริหารจัดการและการแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบว่า มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ มีขั้นตอนในการดำเนินงานตรงตามที่สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กำหนด และมีความเข้าใจวัตถุประสงค์ของนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นอย่างดี มีความสามัคคี ไม่ขัดแย้งกันเอง ร่วมกันคิด ร่วมกันแก้ไขปัญหา โดยมีหน่วยงานทางการในระดับอำเภอที่เกี่ยวข้อง เข้ามาช่วยเหลือสนับสนุน และให้คำแนะนำในด้านการบริหารจัดการ ทำให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการกองทุนด้วยศักยภาพของตนเองได้ เป็นอย่างดี

2) ผลการประเมินหน่วยระบบ B ด้านการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย จากประสบการณ์ในการประกอบอาชีพของผู้กู้แต่ละรายในหมู่บ้านมะเดื่อ ซึ่งส่วนใหญ่จะทำนา และปลูกผักขาย ทำให้ผู้กุนำเงินที่กู้ได้ไปใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมเดิมๆ ซึ่งเคยปฏิบัติแทบทุกครัวเรือน เพราะถือว่าเคยมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพอยู่แล้ว และประกอบกับจำนวนเงินกู้ที่ได้รับนั้นมีจำนวนไม่มากนัก ทำให้ผู้กู้ไม่กล้าเสี่ยงที่จะนำเงินไปประกอบอาชีพอื่นที่ไม่เคยทำมาก่อน เพราะกลัวว่าจะขาดทุนทำให้ไม่สามารถหาเงินมาใช้คืนกองทุนได้ แต่ก็มีบางครอบครัวที่เคยมีประสบการณ์ที่ล้มเหลวมาแล้วแต่ก็ยังปฏิบัติกิจกรรมเดิมอยู่เพราะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปให้คำแนะนำ ปรึกษา และหาวิธีที่แก้ปัญหาเดิมที่เคยประสบมาก่อน ทำให้ผู้กู้มีกำลังใจที่จะประกอบอาชีพเดิมอยู่ จนได้รับผลตอบแทนจากการดำเนินกิจการทั้งเป็นเงิน และเป็นผลผลิต ชีวิตดีขึ้น มีเงินหมุนเวียน มีหนี้สินน้อยลง ไม่ต้องพึ่งเงินจากแหล่งเงินทุนนอกระบบซึ่งดอกเบี้ยสูง ศักยภาพด้านดีของผู้กู้ในหมู่บ้านมะเดื่อ คือ ความซื่อสัตย์ และการนำเงินกู้ไปใช้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ ทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการชำระคืนคงไม่เกิดขึ้นกับกองทุนมากนัก

5.4 อภิปรายผล

5.4.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่

1) การเกิดกองทุน กองทุนหมู่บ้านมาแต่เกิดขึ้นได้จากความสามัคคี ความร่วมมือร่วมใจของทุกคนในหมู่บ้านที่อยากจะให้หมู่บ้านของตนเองมีแหล่งเงินทุนในการสร้างงานสร้างรายได้ ให้แก่ชุมชนของตนเอง โดยได้รับความร่วมมือกับหน่วยงานทางราชการในการให้คำแนะนำ ปรึกษา เกี่ยวกับวิธีการจัดตั้งและบริหาร จัดการกองทุน เป็นการร่วมมือกันของทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน

2) การมีระบบบริหารกองทุน หมู่บ้านมาแต่มีการบริหารกองทุนโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งได้มาจากการเลือกตั้งจากผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในหมู่บ้าน และมีการแบ่งหน้าที่ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ทุกฝ่ายร่วมมือ ร่วมใจในการปฏิบัติงานเพื่อหมู่บ้านของตน มีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการตัดสินใจอย่างสันติวิธีโดยประธานกองทุน

3) การมีการเรียนรู้พึ่งตนเอง คนในหมู่บ้านมีความสำนึกรักในชุมชนของตนเอง มีความพยายามในการประกอบอาชีพ รู้จักเรียนรู้และแก้ไขในการประกอบกิจการของตนเอง และยังมีช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างคนในชุมชนเพื่อที่จะให้ตนเองและชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ ถึงแม้จะไม่ทั้งหมด แต่คนในหมู่บ้านก็ยังรู้จักหาโอกาสที่จะแสวงหาความร่วมมือจากชุมชนภายนอกและองค์กรภาครัฐบ้าง

4) การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม มีการรวมกลุ่มกัน ประชุม ประชาคมแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการประกอบอาชีพ และยังรวมกลุ่มกันเพื่อต่อรองราคาสินค้าจากพ่อค้าคนกลาง มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ในหมู่บ้านเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชนของตน

5) การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ชุมชนยังคงมีความคึกคักในเรื่องความสัมพันธ์ของชุมชนไม่เสื่อมคลายทั้งความสัมพันธ์เครือญาติ โดยสายเลือดและโดยบรรพบุรุษ มีความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนหนึ่งกับชุมชนหนึ่ง นอกจากนั้นยังมีการแลกเปลี่ยน

เปลี่ยนพึ่งพาแรงงานระหว่างญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน สิ่งเหล่านี้ถือเป็นทุนทางสังคมที่มีอยู่ในตัวของแต่ละคนที่จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งได้ รวมถึงมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มองค์กรเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม เช่น มีการตั้งกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ในหมู่บ้านซึ่งเป็นการแสดงถึงการช่วยเหลือกันเพื่อประโยชน์ร่วมกันในสังคม

5.4.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

5.4.2.1 ปัจจัยด้านบวก

- 1) คนในชุมชนมีลักษณะความเป็นผู้นำที่มีความคิดก้าวหน้า อยากรพัฒนาชุมชนของตนเอง ไม่ใช่เพียงผู้นำอย่างเป็นทางการเท่านั้น
- 2) ประสบการณ์ของคนในหมู่บ้านที่เคยประสบความล้มเหลวมาก่อนจึงได้อาศัยเป็นบทเรียนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมตัวกันเป็นกลุ่ม ในการประกอบอาชีพ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก
- 3) รู้จักพึ่งพาความช่วยเหลือจากภายนอกเพื่อจะให้ตนเองและชุมชนพึ่งตนเองได้

5.4.2.2 ปัจจัยด้านลบ

- 1) หน่วยงานระดับท้องถิ่นยังขาดความสามัคคีกัน ขาดผลประโยชน์ ทูจริต มุ่งแต่ประโยชน์ส่วนตนไม่สามารถเป็นที่พึ่งให้ประชาชนในหมู่บ้านได้เท่าไรนัก
- 2) ผลเสียที่เกิดจากการจัดตั้งกลุ่มองค์กรทำให้ประชาชนบางคนยึดติดกับกลุ่ม และเชื่อมั่นในศักยภาพของตนมากเกินไป แบ่งพรรคพวกจนไม่ยอมรับความคิดเห็นจากบุคคลอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มของตน
- 3) ปัญหาด้านหนี้สินของประชาชน ที่ยังมีสภาพเป็นหนี้ธนาคาร และนายทุนอยู่ ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ เพราะส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้

5.4.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

ประชาชนในหมู่บ้านได้รวมกลุ่มกันในการประกอบอาชีพ ได้รับทราบปัญหา อุปสรรคร่วมกัน และเรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นมีความเคลื่อนไหวในกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ มีกระบวนการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการแต่มีประสิทธิผล ได้แก่ การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ของกลุ่มแม่บ้านมะเคื่อ เป็นกลุ่มองค์กรที่ช่วยเหลือคนในหมู่บ้านด้วยกันและองค์กรเครือข่ายชุมชนภายนอกหมู่บ้าน ซึ่งจัดตั้งมา 2 ปีแล้ว ปัจจุบันก็ยังดำเนินการอยู่ และสามารถช่วยเหลือชุมชนได้มาก

5.4.4 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย

ประชาชนมีความรักในท้องถิ่นของตนมีจิตสำนึกในการที่จะพึ่งตนเอง เอื้ออาทรต่อกัน และมีการจัดกิจกรรมที่เป็นสาธารณะของชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมกันดำเนินกิจกรรมต่างๆ อาจมีการโต้แย้งกันบ้างแต่ก็ไม่ได้หนักหนา เพราะทุกคนยังให้เกียรติและเชื่อฟังในการตัดสินใจของผู้นำชุมชน และยอมรับกับมติเสียงข้างมากอยู่

5.4.5 ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆ

- 1) ผลโดยตรง (Immediate Result) เมื่อระยะเวลาผ่านไประยะหนึ่ง สมาชิกที่เข้าไปดำเนินกิจการ มีรายได้จากการดำเนินกิจการบางส่วน ทำให้สามารถมีเงินหมุนเวียนในการดำเนินกิจการมากขึ้น และคาดว่าจะมีเงินมาส่งคืนกองทุน เพื่อให้กองทุนเติบโตต่อไป
- 2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกผู้กู้สามารถปลดเปลื้องหนี้สินได้บางส่วน และยังมีปัจจัยในการประกอบอาชีพของตน เพื่อที่จะสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งเท่าเดิม
- 3) ผลกระทบโดยอ้อม วิธีชีวิตของคนในชุมชนในเรื่องต่าง ๆ เช่น ความเป็นอยู่ ความสามัคคี ความรักในครอบครัว เป็นไปในทางที่ดีขึ้น ไม่ขัดสนเหมือนในอดีต และทำให้มีจิตใจคิดถึงผู้อื่น และส่วนรวมมากขึ้น

5.5 ข้อเสนอแนะ

5.5.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุง แกไขระเบียบข้อบังคับกองทุน

- 1) เรื่องการส่งคืนเงิน หากมีการยึดระยะเวลาส่งคืนเงินให้นานกว่าเดิม จาก 1 ปี เป็น 3 – 5 ปี เป็นต้น และหากอนุมัติจำนวนเงินกู้มากกว่าเดิม ประชาชนก็จะสามารถนำไปดำเนินกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมได้มากกว่า อาจจะเป็นการให้แบ่งจ่ายปีละ 1 ครั้ง พร้อมดอกเบี้ย เพื่อให้ผู้กู้ ได้มีเงินหมุนเวียน ในเวลาพอ จนไม่ต้องหัน ไปพึ่งเงินจากเงินทุนนอกระบบ
- 2) เรื่องการจัดสรรผลประโยชน์ ในส่วนที่เป็นค่าตอบแทนให้คณะกรรมการ แต่ละท่านที่กำหนดไว้ ควรระบุให้ชัดเจนว่า หากคณะกรรมการท่านใดไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่เท่าที่ควร ไม่ควรได้รับค่าตอบแทน เพราะปัจจุบันมีคณะกรรมการที่ทำงานจริงเพียงไม่กี่ท่านเท่านั้น

5.5.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

- 1) หากมีการตั้งรางวัล หรือยกย่อง เช่น เกียรติบัตร สำหรับผู้กู้ที่เป็นลูกหนี้ ชั้นดี มีเงินหมุนเวียนจากการประกอบอาชีพ ในบัญชีที่กู้ ประกอบอาชีพประสบความสำเร็จ เป็นตัวอย่างแก่สมาชิกผู้อื่น นำส่งเงินเต็มจำนวน และในระยะเวลาที่กำหนด อาจทำให้ผู้กู้ชั้นประกอบอาชีพมากขึ้น เพื่อจะนำส่งคืนเงิน ให้ได้ตามระยะเวลาที่กำหนด และเป็นตัวอย่างของหมู่บ้าน
- 2) การทำงานของคณะกรรมการ ควรมีการวางแผน และกำหนด เป้าหมาย สำหรับความสำเร็จของกองทุน ว่าจะต้องใช้ระยะเวลาเท่าไร เช่น 1 ปี หรือ 2 ปี เป็นต้น แล้วจึงดำเนินการตามแผนที่กำหนดอย่างมีทิศทาง มากกว่าปัจจุบัน
- 3) เรื่องภารกิจหน้าที่รับผิดชอบของคณะกรรมการ เห็นว่าควรมีการศึกษาใน ทุกเรื่องและทุกคน เพื่อที่จะให้คณะกรรมการทุกคนปฏิบัติหน้าที่แทนกันได้ทุกอย่าง
- 4) คณะกรรมการควรเน้นการปฏิบัติงาน ในเรื่องของการติดตามเงินกู้มากกว่าเดิมที่เป็นอยู่ อาจจะทำให้ได้โดยการนำจำนวนผู้กู้ มาเป็นตัวตั้ง และหารด้วยจำนวนสมาชิก คณะกรรมการ 15 ท่าน และแบ่งกันรับผิดชอบในการติดตามผู้กู้ของตน ทำให้คณะกรรมการได้ ร่วมกันปฏิบัติงานมากขึ้น

5.5.3 ข้อเสนอแนะการนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

1) ควรมีการจัดอบรมพัฒนาบุคคลากร ในการประกอบอาชีพของผู้กู้โดยหน่วยงานในระดับตำบล จัดให้ผู้กู้ไปศึกษาดูงานในชุมชนที่เข้มแข็ง เพื่อค้นหาศักยภาพของหมู่บ้านของตนเอง และนำมาเป็นตัวอย่าง และปรับปรุงให้เข้ากับหมู่บ้านของตนเอง

2) ควรส่งเสริมให้ชุมชน มีการเรียนรู้ นำภูมิปัญญา ที่มีอยู่มาผสมผสานกับความรู้สมัยใหม่ เพื่อเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพ

3) ควรส่งเสริมให้นำ ปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวปฏิบัติ บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง

5.5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไปหรือเพิ่มเติม

เนื่องจากการประเมินครั้งนี้มีข้อจำกัดในเรื่องของระยะเวลาในการประเมินเพียง 10 เดือนเท่านั้น ผลของการประเมินจึงได้ทราบเพียงบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ศักยภาพของชุมชนในเรื่องของการจัดตั้ง การบริหารจัดการ การจัดสรรเงินกองทุน การประกอบอาชีพตามวัตถุประสงค์ของผู้กู้เท่านั้น แต่ยังไม่สามารถทราบในด้านการส่งคืนเงินของผู้กู้ได้ เพราะเนื่องจากช่วงเวลาที่ครบกำหนดการส่งคืนเงินนั้น ระยะเวลาในการประเมินก็ได้สิ้นสุดลงแล้ว

หากมีการยืดระยะเวลาในการประเมินออกไปจนถึงช่วงที่มีการส่งคืนเงินกู้ จะทำให้ทราบผลที่แท้จริง และศักยภาพของกองทุนหมู่บ้านมะเดื่อว่าจะดำรงอยู่ต่อไปในทิศทางใด มิใช่เพียงการคาดเดาเหตุการณ์ในอนาคตเช่นนี้

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ, ทบวงมหาวิทยาลัย, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา, และสถาบันราชภัฏ, สำนักมาตรฐานการศึกษา. 2545. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้ประกอบการเรียน หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ ชุติวิชา การจัดการและการวางแผนธุรกิจ. กรุงเทพฯ : ศรีสยามพริ้นท์แอนด์แพคค์ จำกัด.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน, และศูนย์ให้คำปรึกษาทางการเงินสำหรับวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม และประชาชน. (ม.ป.ป.). คู่มือการพิจารณาเงินกู้ สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือการดำเนินงานสำหรับคณะกรรมการสนับสนุน และติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดและระดับอำเภอ เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- _____. 2544ก. คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้ง และดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- _____. 2544ข. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 . สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- เจลีชว บุรีภักดี และคณะ. 2545ก. เอกสารประกอบการวิจัยชุมชน หลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการ โครงการและประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท เอส.อาร์.พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์.
- _____. 2545. เอกสารประกอบวิชาการนิพนธ์ หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการ โครงการและประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท เอส.อาร์.พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์.
- ทิตยา สุวรรณชะฎ และคณะ. 2545 . เอกสารประกอบการจัดการธุรกิจชุมชน หลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการ โครงการและประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัทศรีสยามพริ้นท์แอนด์แพคค์ จำกัด.
- สมหวัง พิริยานูวัฒน์. 2545. เอกสารประกอบการเรียน ชุติวิชาการประเมินเพื่อการพัฒนา. นครราชสีมา : ทัศนทองการพิมพ์.

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. 2545. คู่มือ
การทำบัญชี และรายงานสำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ :
สหมิตรพรินต์ติ้ง.

5 ปีวิกฤตคนไทยแย่งลง –จนเพิ่ม[ออนไลน์]. ได้จาก:[http://www.rakbankerd.com/benny/01_jam
/thaiinfor/country.../index.html?topic_id=1429\\$db=1429\\$db_file_2/8/45](http://www.rakbankerd.com/benny/01_jam/thaiinfor/country.../index.html?topic_id=1429$db=1429$db_file_2/8/45)

เศรษฐกิจไทยปี 2545-2546...ได้รับแรงหนุนจากการใช้จ่ายภายในประเทศ[ออนไลน์]. ได้จาก:
[http:// www.rakbankerd.com/benny/01_jam /thaiinfor/country.../index.html?
topic_id=1429\\$db=1429\\$db_file_2/8/45](http://www.rakbankerd.com/benny/01_jam/thaiinfor/country.../index.html?topic_id=1429$db=1429$db_file_2/8/45)

เว็ลด์แบงก์ชี้หลังวิกฤตคนไทยจนเพิ่ม 3 ล้านคน[ออนไลน์]. ได้จาก:[http://www.rakbankerd.
com/benny/01_jam /thaiinfor/country.../index.html?topic_id=1429\\$db=1429\\$db_file
2/8/45](http://www.rakbankerd.com/benny/01_jam/thaiinfor/country.../index.html?topic_id=1429$db=1429$db_file_2/8/45)

รายงานผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2542[ออนไลน์]. ได้จาก:[http://
www.rakbankerd.com/benny/01_jam /thaiinfor/country... /index.html?topic_id= 1429
\\$db=1429\\$db_file_2/8/45](http://www.rakbankerd.com/benny/01_jam/thaiinfor/country.../index.html?topic_id=1429$db=1429$db_file_2/8/45)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี